

Viszketegséget, sömört, rüht,

leggyorsabban elmulasztja a Dr. Flesch-féle eredeti törvényesen védett

«Skaboform Barna-zsir»

Nem piszkít, teljesen szagtalan.

Próbátégely 2.30 korona kis tégely 4 korona családi tégely 11 K. — Budapesti főraktár: Török gyógyszerüzletben, VI., Király-utca 12.

Vidékre megrendelési cím:

Dr. FLESCHE E. „Korona” gyógyszerüzlet, Győr.
«Skaboform» névjegyre ügyeljünk.

Vadászsportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak —
figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”

KÉPES VADÁSZUJSÁG-OT

Állandó melléklete

„A vadászeb”

czimű ebtennyésztési szaklap.

Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Szerkeszti: lovag KERPELY BÉLA.

Előfizetési ár mindkét lapra:

egész évre 20 K és 4 K háborús pótdíj összesen 24 K
fél * 10 * 2 * * * 12 *
negyed * 5 * 1 * * * 6 *

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-
pest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.
(Franklin-Társulat.)

KULTURA ÉS TUDOMÁNY

új kötete:

VILÁGPOLITIKA

A világtörténet legújabb fejezete

(1871—1914)

Irta

BALANYI GYÖRGY dr.

kegyesrendi tanár

Főbb fejezetei: A hármasszövetség előzményei.
A hármasszövetség kora.
Bekerítő politika.
Utolsó erőpróbák.

Ára kötve 6 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

* KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

ISMERETEK TÁRA

Szerkesztik ENDREI ÁKOS és MÁRTON JENŐ

Az Ismeretek Tára az iskolai ismereteknek rövid, de alapos magyarázata. — Eddig megjelent

1. Szépkő Aladár. Magyar nyelvtan helyesírási szó-tárral K 1.40
2. T. Badányi Sándor. Magyarország oknyomozó története. Áttekintő összefoglalásokkal, érettségi és tan-kepesítő vizsgálatra készülőknek K 1.80
3. Soltz Kornél. Latin nyelvtan gyakorlatokkal és két színes táblázattal K 1.80
4. Lenkei Ferenc. Algebra K 2.—
5. Ujj Gyula. Természetan. I. kötet: Mechanika, Akusztika K 2.80
6. Ujj Gyula. Természetan. II. kötet: Fénytan. Hőtan, Mágnesség. Elektromosság. Kozmográfia K 2.80
7. Márton Jenő. Német nyelvtan olvasmányokkal és gyakorlatokkal K 2.—
8. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. I. rész: Kisfaludy Károly felléptéig K 2.—
9. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fontosabb művek tartalmi ismertetésével. II. rész: Kisfaludy Károly felléptétől a legújabb korig K 2.—
10. Soltz Kornél. Latin mondattan T. Livius, Corn. Nepos, J. Caesar és Phaedrus műveiből vett olvasmányokkal kapcsolatban K 2.—
11. Lenkei Ferenc. Geometria I. rész: Planimetria és trigonometria K 2.—
12. Lenkei Ferenc. Geometria II. rész: Stereometria és analitika 2.—
- 13—14. Sajtó alatt.
15. Fehér Jenő. A tavaszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.60
16. Tauber N. Nándor. Rövid kereskedelmi levelező a megfelelő német szólásmódokkal K 2.80
17. Fehér Jenő. Az őszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.20

A LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. kiadása.

Kaphatók minden könyvkereskedésben.

15. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, ÁPRILIS HÓ 14.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

A KIRÁLY A SZENT ISTVÁN-REND NAGYKERESZTJÉVEL Tünteti ki József főherceget.

EGY FALUSI KISASSZONY TÖRTÉNETE.

REGÉNY. — IRTA SZEMERE GYÖRGY.

(Folytatás.)

— Hja úgy... az alkirály leányát méltóztattott Cecilezni.

— Hát azt, ennél fogva kénytelen leszek magát neki bemutatni.

— Csak ne nagyon erőltesse meg magát, — duzzogott az apró férfiú, mert a «kénytelen» kifejezés sértette a fülét.

— De erőltetem, — maradt meg Ervin az eredeti kifejezés mellett — mert mindig attól fogok tartani, hogy a maga turkevei modorával olyan bakokat fog lőni, a melynekhez olyan nagy dámák, mint a lady, nincsenek hozzászokva.

— Majd megszokják.

— Az nem addig van. Kapuzárt tegyen a nyelvére, azt a kevés angol tudományát felesleges fitogtatnia.

A doktor ismét megsértődött.

— Engedelmet kérek, — tiltakozott lekiésznyeltetése ellen — az én angol tudományom nem kevés, van annyi, mint a méltóságos gróf úr, attól mindössze abban különbözik, hogy maga úgy éjt ki a szavakat, mint a hogy szokták, én meg úgy, a hogy írva vannak.

Ervinnek ismét el kellett vagnak a minia. (Már kacsagni is megtanult a tengeren.)

— Hát ez elég nagy különbség, — mondta — de nem arról van most szó, hanem arról, hogy a kalandor baronett magának is figyelemmel kell kísérnie, e czélből hasznos lenne, ha a lady társalkodónéjával szövetkeznek.

— A nagy barnaszeműszökevel? Megtehetem.

— Egyre azonban figyelmeztetem — folytatta Ervin.

— Tessék.

— Rólam, otthonvaló körülményeimről nem szabad vele beszélnie, pletykát nem akarok.

— Tudom, nem akar pletykát, — gúnyolódott a kis doktor — azt is tudom, hogy jelen esetben mit ért pletyka alatt.

— Ne játszassa a ravasz esztét, Balik, — figyelmeztette Ervin a vigyorgó emberkét — azért, mert néha sikerül valamit kitalálnia, még nem mindentudó... Egyszóval udvarolni fog a titkárnénak.

— Azt már nem — protestált a doktor ura eme parancsa ellen.

Élénk arca hirtelen elborult. Hazagondolt, az imádott leányra s megfájdult a szíve.

— Nem szükséges udvarolnom, — jegyezte meg lehangoltan — kötelességemet magával szemben a nélkül is teljesíthetem.

Ervin kezét nyújtotta a becsület kis embernek.

— Ne haragudjék, Jani, érte meg a tréfát. Ezzel minden rendbe jött, a doktor kedve is, elánnvira, hogy mindenféle (hol nagyon talpraesett, hol teljesen badar) ötlet ugrált ki agyfűrt fejből. Hogy megismerkedik nemcsak a titkárnéval, a hindu szolgálóval, sőt magával az ellenséggel, a skót csirkefogóval is; mert így, meg amúgy, az ember sohasem tudhassa, minek veszi hasznát... Pár matrózt sem ártana felbérelni óvatosságából, mert ki tudja, nincsenek-e bérénezei a baronettnek is; végre a kapitányt is bele kell avatni a miss Cecil regényes titkába és Marconi-távíratokkal figyelmeztetni kell a Földközi-tenger valamennyi hajójárását stb.

— Annyit beszélt Balik, hogy végre is megszokálta a gazdája, leintette a kis fecsegőt.

— Ne legyen túlvátoztos, barátom, bízzék a maga erejében is.

Hát abban ugyan nem volt hiba. Bizott Balik a maga erejében kissé túlságosan is. Nem ugyan a fizikaiban, hanem az értelmiben. Gazdája háta mögött apránként olyan összeesküvést szervezett a hajón, hogy elég lett volna egy csári uralom felrobbantására is. Még a hajódoktort, sőt a főszakácsot is beleavatta a készülő rémregénybe, melynek a skót kalandor és az indiai alkirály leánya voltak a hősei.

Szerencséjére soha semmit sem tudott meg Ervin buzgó titkája intrikáiból, mert tette

nem került a sor. Nem volt rá szükség. Azt, a mire szükség volt a miss Cecil védelme szempontjából, elintézte a magyar főúri athleta az öklével egymaga.

Az eset következőképpen történt.

Egy dúcsillagos éjjel ismét kedve támadt Ervinnek az éjszakát az enyhe ég alatt, a fedélzetet átvirrasztani. Körülbelül négy nappal a baronettel lejátszódotott afférja után. A Minerva (a hajó neve, melyen utazott) akkor már a Vörös-tengerben illegette halványkék karsú természetét... Érdekes nyári éj volt. Garadával röpdöste a hullócsillagok a végtelenségben, mintha csak az lett volna a feladatuk, hogy virradatig hevenyében felszántsák az eget. A tenger minduntalan színt változtatott, a leg-sötétebb tónusból néha a legrikóbb színorgyába esapott át: nekiveresedett, megkékült, kigyúlt, villogott, elfehéredett. Ervin ismerte a szemkápázatú tünemények okát természet-tudományi könyveiből s mégis abban az illúzióban ringott, hogy hajója kiszabadult a földi lét atmoszférájából s egy csodálatos, bűbajos mesevilágba szaladt. Megfelejtkezett a földről, a nyügektől, a mik hozzáláncolták, a szenvedelmekről, a mik felhasogták az emberek szívét s felforralták a vérüket, meg a társadalmi törvényekről, a melyek kordában tartják a felis homót, a ragadozók legfélelmesebbikét, meg miss Ceciltől, a remek leányról, a kinek vonzalmára maga egy király is büszke lehetett volna, meg a Sors úzekedéséről, a melyel áldozatait egyik végletből a másikba ragadja, a gonoszról, a minek nagyszerű sikerei vannak, de a végén mindig elbukik, — mindenről megfejtkezett Ervin, még arról is, hogy ismert valaha régen egy távoli szép hazában egy kicsi leányt, édeset, nevéderet, a kiért majd megszakadt a szíve: csak a természet pazar pompájában gyönyörködött. Beleálmotta magát Alomországba, belemesélte magát a mesék Tündérhonába.

Egyedül volt a fedélzetén. A hajó nyájasan morgott, mint a doromboló cica, a hullámok halkán locogtak s esőkdosták a Minerva hideg hattyúkebelét, egy-egy nagyobb ragadozó hal felezuppanat a levegőre, különben semmi nesz.

Ervin egy hálószerűen egész hosszában elterülve, mozdulatlanul, szinte lebávolten leste-figyelt hol a tenger, hol a levegő káprázatos játékaival. Néha azt hitte, hogy alszik, vagy álmodik, máskor azt, hogy egy nyomorúságos helyett száz ragyogó életet él s hajszálon függ mind a száz gyönyörű élete, csak egyet kell mozcannia, hogy visszazuhanjon oda, a honnan felröppent lelke szárnyain. Mindazonáltal nem félt a nagy álmodozó, hiszen nem szükséges megmozdulnia.

Nem-e?! Egyetlen megcsendülő emberi hang-elegés volt, hogy kártyavárként összemoljék ezerszínű ábrándvilága.

— Count!

Ervin összereszt, mintha mérges pók csipté volna meg. De csak egy pillanatig tartott ideginek borzongása, a másikban már sikerült magát összeszednie. Fekve maradt nyugvóhelyén s leküzdte undorát, megszólította emelte szemét.

— What do you wish? (Mit kíván?)

A baronett sarkig érő bravo-köponyogbe burkolva állott előtte, szemére lehúzott puha kalap-pala a fején; lábán a nesztelen gumitalpútolvaj-czipő.

— Azt könnyen kitalálhatja magától is, — válaszolt a hozzáintézett kérdésre — sejtetheti, hogy nem mulattatására jöttem önhöz.

— Hanem?...

A kalandor ösztönszerűen körülnézett, aztán lekanyarította válláról köpenyét. Egy székre dobta s nagyot nyújtzkodott.

— Elkövetkezett az elszámolás ideje — mondta. — Remélem, várta s elkészült rá, mylord.

Bizony nem várt Ervin semmire, már-már el is felejtette a szerencselovagot, a ki, mióta megalázta, gondosan kerülte a vele való találkozást, mindössze kétszer került a szeme elé. Azért mégis így felelt:

— Én mindig el vagyok készülve mindenre. Halljuk, mit akar?

A baronett halk mészító kacajt hallatott. — El akarom önt pusztítani, mert fölösleges nekem, utamban áll.

Ervin megvetőleg nézett fel rá.

— Nem gondolja, hogy kettőn áll a vásár? A kalandor kihívóan szobretette kezét s megszegette derekát:

— Nem, — mondta — nem gondolom, egyedül rajtam áll, hogy rávessem magamat s a tengerbe dobjam székestől. S ezt meg is érdemelné ön vakmerő elbizakodottságáért, — folytatta — a miért barbár göggyében annyira sem taksál, hogy változtasson fekvő helyzetén s en garde állásba vágja magát.

— Ez bántja az ön hiúságát? — kérdezte Ervin egyszerűen.

— Mondjuk, hogy bántja, — válaszolt a kalandor — szerencsére nem sokáig; mert pár perc múlva meglesz a teljes elégtételelem.

— Hogy képzeli ön?

Most már felült székében a magyar úr. Szívarkára gyűjtött.

— Úgy, — állította az éjjeli bravo, — hogy negyedóra múlva nem lesz az élk között.

— Ah!

— Mert felteszem önről, elbizakodottságáról, faji göggyéről, hogy nem fog segítségért kiabálni.

— Azt eltalálta.

— Lássá, én jó véleményemmel vagyok magáról, — gúnyolódott a baronett — épen azért súlyt helyezek arra, hogy ön is megbecsüljön engemet. Egy skót nemes nem adhatja olcsóbban, mint egy magyar úr.

— Hova akar kilyukadni? — kérdezte Ervin nyugodt, érdeklődő hangon.

— Csak oda, hogy tudomására hozzam, műszerint a hatalmamban volt, könnyű szerrel felnyalabolhattam volna felálamban; de nem vettem igénybe a könnyebb és rövidebb utat, csupa nagyra becsülésből alkalmat adok önnek, hogy védhesse magát.

— Nos?

— Párhajra hívom önt. Döntson az erő.

Erre egészen felállott Ervin.

— Önmel nem párbaajozom, — vágta a kalandor szemébe — ennyire le nem alacsonyídom magamat.

Charles Sidney ajkába harapott.

— Gondolja meg... Még egyszer s utóljára figyelmeztetem, egyikünknek el kell pusztulnia... Így vagy amúgy... nekem, mindegy hogyan.

Ervin vállat vont.

— Nekem is.

— Tehát nem akar sorsot húzni?

— Ah, amerikai parlaj... Eszembe sincs.

A bravo egy lépést tett Ervin felé.

— Akkor sem, ha gyávának mondom önt?

— Akkor sem, a maga véleményem nem számít.

— Akkor sem, ha arculütöm?

Villámgyorsan felemelte öklét, hogy lecsapjon ellenfele arcára, de csak a vállat találta el: Ervin ösztönszerűleg félrekapta fejét. A másik pillanatban ráugrott támadójára bulldog-erővel, kivédhetetlenül. Belecsimpeszkedett a nyakába, belevágta körmeit, a gégyét akarta kiszakítani. Nem sikerült. A kalandor egy váratlan dsiu-dsieu fordulattal kiszabadította nyakát a markából s elkapta a derekát.

Ervin ismerte ezt a fogást. Ah, dsiu-dsieu! Legyen úgy, a hogy a bravo akarja. Ő is ért a japán birkózáshoz, elsőrendű hazai mestertől tanulta még egyetemén hallgató korában; ismeri az izmok anatómiáját, hogy lehet egyetlen szorítással az egész emberi testet megbénítani, hová kell ütni vagy rúgni, ha az ember kar-

HUTIER TÁBORNOK.

BELOW OTTÓ TÁBORNOK.

VON DER MARWITZ TÁBORNOK.

A NYUGATI NÉMET OFFENZÍVA GYŐZELMES HADSEREGPARANCSONKAI.

vagy lábszársontot akar kettétörni minden nagyobb erő nélkül.

Ervin pár másodperc alatt kicsúszott a kalandor ölésebből gilisztaszerűen, mintha gerincezőnek nem lettek volna csontjai, aztán villámgyorsan ellenfele könyökére ütött. A bravo felordított fájdalomában s azon való tehetetlen dühében, hogy megszibadt a karja, hasznát nem vehette izmainak. Ervin ellenben megragadta a kalandor tehetetlenné tett karját s viszájáról nyakába kanyarította, egyet rántott rajta, ráhajlította a mellére, hogy jól hozzáérjen, aztán ráütött keze élével... Recsegés,

ropogás, a kalandor karja ketté törött, túlfeszített inai elszakadtak, mint az ócska rongy.

Erre lerázta magáról undorító testét s ott hagyta a földön, a hová esett. Segítsen magán, a hogy tud. Hiszen nem életveszedelem a sérülése, attól még elmehet, ha magához tér, a doktorhoz, a saját lábán. Megfordult a sarkán s távozni akart, de alig tett pár lépést, a kalandor feltápászkodott valahogy és utána ment.

— Mylord, — nyöszörögte lebírhatalatlan fizikai kínok között — mylord, fel kell temem önről, hogy nemes ellenfél, — egy kérésem lenne

önhöz: Isten szerelmére kérem, senkinek se szóljon az esetről, érje be azzal, hogy porba süjtött.

Ervin megállott.

— Beérem, — mondta — ártalmatlanná tettem: egyéb czélem nem volt önnel.

— Adja becsületszavát — könyörgött a meg-alázott bravo.

— Arra nincs szükség, becsületszó erejével bír az én pusztá igéremem is.

— Miss Cecil se fogja megtudni?

(Folytatás, következik.)

A NÉMET TARTALÉK ÁTVONUL ST.-QUENTINON.

A NYUGATI NAGY HARCZOKBÓL. — Bufa felvétele.

A NAGY ÁGYÚ.

A világháború alatt ismételtén bebizonyult, hogy a modern technika számára nincs lehetetlenség. Azeelőtt még voltak problémák, a miket határozottan megoldhatatlanoknak tartottunk, — természetesen nem beszélve a kifejezett fizikai lehetetlenségekről, mint például a perpetuum mobiléről — azonban a háború által ránk kényszerített leleményesség és a rendelkezésre álló eszközök korlátlan volta megmutatta, hogy valóban minden problémának meg lehet találni a megoldását. A németek legújabb szenzációja, a százhusz kilométernyire hordó nehéz ágyú is régebben a teljességgel lehetetlen dolgok közé tartozik. A modern ágyútechnika mindent megpróbált, hogy az ágyúk hordtávolságát fokozza és elérte egy olyan maximumot, a melyen már nem tudott túlmenni. A kaliber fokozásában még akadt meglepetés, a harminc és feles és a negyvenkettes ágyúk konstrukciójában, de a messze-hordó ágyúk terén hosszú évek óta hiába próbálkoztak a hordtávolság jelentékenyebb fokozásával.

Az akadály, a mi ezt a törekvést megghiúsította, kétféle természetű volt. Az egyik az, hogy nem lehetett a lövedéknek megfelelő nagy kezdősebességet adni, másik, hogy nem tudták messzehordó tarackágyút szerkeszteni. A tengerészetben használt messzehordó ágyúk mind lápos rőppályájú ágyúk s a legnagyobb távolság, a mire használható, alig haladja meg a tízenöt kilométert. Hogy a probléma nehézségeit megértsük, vizsgáljuk meg röviden azt, hogy az ágyúgolyó pályája mitől függ tulajdonképen. A kilőt ágyúgolyó három erő hatása alatt végzi pályafutását s ezek: a saját eleven ereje, a mit a robbanó lőpor kölcsönöz neki, a föld vonzása és a levegő ellenállása. Ezt a harmadik komponenset, a levegő ellenállását egyelőre elhanyagolhatjuk, mert a probléma lényegére úgyis kevés befolyással van és nézzük, hogy az első két erő hatása alatt milyen lesz a lövedék pályája. A fizika elemi tanai szerint ki lehet számítani, hogy a pálya alakja parabola, a lövedék görbe vonalban emelkedve megy előre, eléri a legmagasabb pontját, aztán esni kezd és a pálya második felében az elsőhöz teljesen szimmetrikus görbén haladva ér ismét a földre.

A parabola-pálya természete függ a lövedék kezdősebességétől és az eleváció szögétől, attól a szögtől, amelyet az ágyúcső a vízszintes irányban képez. A legmesszebbre akkor megy a lövedék, ha az eleváció szöge 45 fok. Ha ennél magasabb, akkor ismét közelebb esik a földre, még pedig oda, a hová akkor esnék, ha az eleváció szöge annyival kisebb lenne 45°-nál, a mennyivel több. A hordtávolság tehát ugyanakkora kezdősebességnél egyforma 40° vagy 50°, 35° vagy 55°, 30° vagy 60°, 20° vagy 70°, 10° vagy 80° elevációnál. A két pálya közt csak az a különbség, hogy a 45°-nál nagyobb emelkedéssel indulónál a lövedék megfelelő mértékben sokkal magasabbra megy és sokkal tovább tart, míg a célhoz ér.

Mivel 45° az a szög, a mely alatt a lövedék adott sebesség mellett a legmesszebbre megy és így, ha a rőppályát alacsonyabbnak vesszük, akkor a sebességet kell megfelelően fokozni, valószínű, hogy a probléma megoldásánál ezt a legkedvezőbb esetet vették kiinduló pontnak a német konstruktorok is, mikor a Páris bombázó ágyút akarták megcsinálni. Meg kell jegyeznünk, hogy a valóságban a 45° csak megközelítés, mert a levegő ellenállása meg-rövidíti az elméleti pályát és így a valóságban 50° körül van az a szög, a mely alatt ugyan-azzal a sebességgel a legmesszebbre megy a lövedék. Páris százhusz kilométernyi távolságból bombázták, a miből könnyű kiszámítani, hogy — eltekintve a levegő ellenállásától — a lövedék kezdősebességének a 45° eleváció mellett körülbelül *ezerszáz méternek* kell lennie másodpercenként. Ebben az esetben a lövedék által elért legnagyobb magasság 50 kilométer s az idő, a mi alatt pályáját befutja, 160 másod-percz. A földi légkör vastagsága körülbelül tíz kilométer, de már 4-5 kilométeren túl a levegő oly ritka, hogy az ellenállása alig jön számításba. A nagy ágyú lövedéke tehát pályája legnagyobb részét a világűrben teszi meg, a hol csak a saját eleven ereje és a földi

nehézségerő hat rá úgy, hogy ha tekintetbe is vennők a levegő ellenállását, a fenti adatok nem szenvednének jelentékeny változást.

Nézzük már most a probléma technikai oldalát.

Az ágyúgolyó sebessége függ a cső hosszától és az alkalmazott lőpor mennyiségétől, illetve feszítő erejétől. Mennél több a lőpor és így mennél nagyobb a feszítő ereje, annál nagyobb sebességet tud adni a lövedéknek és mennél hosszabb az ágyúcső, annál tovább hatván a feszítő erő, annál nagyobb is lesz a kezdő sebesség, a mivel a lövedék elhagyja a cső torkolatát. A technikai nehézség ott kezdődik, hogy részben nem lehet korlátlan mennyiségű lőport alkalmazni, részben nem lehet tejszerint hosszú ágyúcsövet csinálni, különösen tarack-szerelésben. Az ágyúcső anyaga nem bírja ki bizonyos határon túl a robbanás erejét, másrésztől, ha nagyon sok a töltés, akkor nagy nehézségbe ütközik a lőpor egész mennyiségének egyszerre való meggyújtása is. A tarack-koknál különösen lehetetlen a cső hosszát növelni — emnél az ágyúfajtánál inkább az a törekvés, hogy minél rövidebb legyen a cső — mert különben a magasra emelt hosszú és nehéz cső az első lövésnél tönkremegy.

A régi értelemben véve nem is lehet ilyen abnormisan messzehordó ágyút szerkeszteni, az kétségtelen. Ebben az irányban a lehetőség határát valóban elérték s ezért okvetlenül csak a más úton való elindulás vezethetett mégis a probléma megoldására. S azt hisz-szük, ezen a ponton fordul meg a kérdés.

Irányítható, azaz egy függőleges és egy víz-szintes tengely körül forgatható ágyút csak bizonyos nagyságig lehet megcsinálni. Ezen a határon túl nincs lehetőség. Szinte kézenfekvő gondolat az, hogy úgy kell megfogni a problé-mát, hogy egyszerűsítjük, elejtjük azt, a mi az akadályt képezi, vagyis nem ragaszkodunk az irányíthatósághoz. Tegyük fel, hogy eképen gondolkodtak a német konstruktorok: szer-keszteni kell egy olyan ágyút, a melyvel százhusz kilométernyi távolságból lehet lőni Páris városát. A lényeg az, hogy egy megfelelő hosszúságú ágyúcsőre van szükség, a melyből a kiszámított mennyiségű lőpor másodpercen-kint ezerszáz méternyi kezdősebességgel röpi ki a lövedéket, negyvenöt foknyi szög alatt, a nélkül, hogy a csövet magát szétvetné.

Ilyen alakban fogalmazva meg a problémát, a lehetetlenség egyszerre megszűnik, mert hiszen most már csak kiviteli kérdésre zsgorodott össze s a megoldás szinte magától kínálkozik. Mondjuk, hogy a számítások szerint egy har-mincz méter hosszú ágyúcsőre van szükség a cél elérésére. Magának a csőnek a pontos elkészítése egyáltalán nem lehetetlen. Nagy apparátus kell hozzá kétségtelenül, de a mai technika okvetlenül képes az előállítására. Ezt az óriási csövet mozgathatóan felszerelni ter-mészetesen nem lehet, de — mivel egy adott csetről van szó — nem is szükséges. Azon a helyen, a mit kiválasztottak arra, hogy onnan bombázzák a francia fővárost, a megállapított

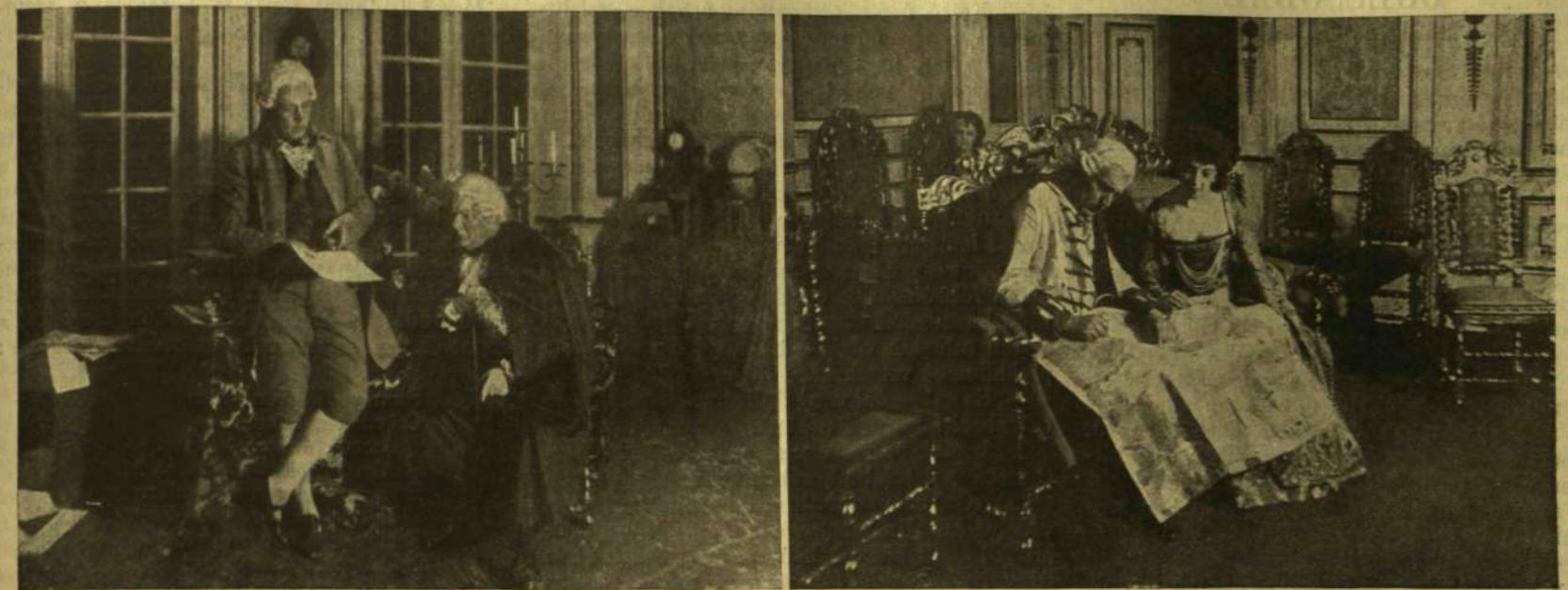
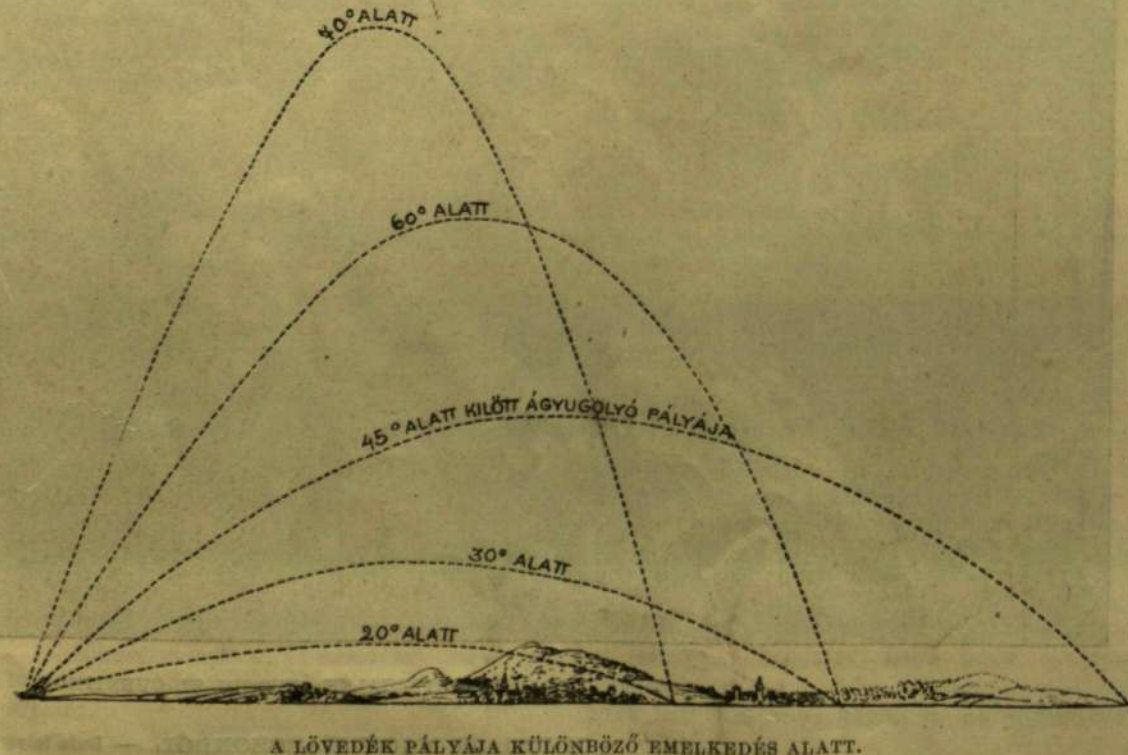
irányba beigazítva be kell építeni a hatalmas ágyúcsövet olyan módon, hogy az épségben maradása biztosítva legyen. Ha szabadon moz-gathatónak kellene lennie, akkor aligha lehetne olyan vastag csövet készíteni, a mely ellentá-állana a töltés feszítő és repesztő erejének, de mivel a mozgathatóságról lemondottak, a cső ellenálló erejét a beépítés ellenálló képességé-vel is lehet helyettesíteni. Durva megközelítés-képen mondjuk, hogy lehet például egy hatal-mas, huszonöt méteres élő betonokozkát elké-pzelni, melynek átlopjában van a nagy ágyúcső s ez a betontömeg kétségtelenül elegendő erősségű ahhoz, hogy minden számításba jövő repesztő erőnek ellent tudjon állani.

Hogyan oldották meg a valóságban a németek a kérdést, azt természetesen még soká nem fog-juk megtudni, de csaknem bizonyosnak kell tartanunk, hogy ezen a módon csinálták meg a lehetetlennek látszó csodaágyút. Ha meg-maradunk a betonokozkánál, mint aránylag elég primitív kiviteli módnál, akkor is látnunk kell a dolog lehetőségét, sőt rájövünk arra, hogy az irányíthatóságról való lemondásnak tulajdonképen nem kell teljesnek lenni. Az említ-tett betonokoztva — a mit természetesen a földbe sülyesztve képzelünk el — még lehet kis határok között jobbra vagy balra forgatható a nélkül, hogy a szilárdsága csorbát szenvedne, azonkívül a töltés mennyiségének változtatásá-val a távolságot is lehet szabályozni. Egy ilyen kolosszussal tehát azért nem csak egyetlen pontra lehet lőni, még ha nem is transzportá-bilis.

A mult esztendőben már egyszer meglepték a világot a németek Dünkirchen bombázá-sával. Akkor is csodálkoztunk az új ágyún, a mely negyven kilométer távolságra hordott, de a rejtély megoldását nem tudtuk meg. A szakértők akkor is világszerte találgatták, hogy mit tudhattak kitalálni a német kon-struktorok, hogy egy csapásra kétszerese-re emelték a messzehordó ágyúk teljesítőképessé-gét, azonban senki sem gondolt arra, hogy valami egészen újfajta megoldásról van szó. Belenyugodtunk abba, hogy a német technika újabb káprázató sikert ért el, mint például a tengeralattjárók építésénél. Most már sejt-hetjük a dolgok összefüggését. A Dünkirchent bombázó ágyú első kísérlet lehetett az új téren s mivel sikerrel járt, hozzáfogtak az igazi problémához, a száz kilométernél is messzebbre hordó ágyú megépítéséhez s mint látjuk, sikerrel.

A nagy ágyúra vonatkozó találgatások közül ez a legkevésbé fantasztikus és ezért a leg-valószínűbb is, habár az egyszerűsége miatt talán túlságosan is Kolumbus tojásának lát-szik. Egyelőre azonban, a mikor csak annyit tudunk, hogy a németek valóban bombázzák Páris százhusz kilométernyi távolságról, nem tehetünk egyebet, mint hogy a fizikai tudásunk-hoz és a logikánkhoz folyamodunk, ha val-hogyan mégis elfogadható magyarázatát akar-juk a titokzatos technikai csodának.

Strokay Kálmán.

II. József császár (Odry) Kaunitz kancellárral (Gál).

II. József császár (Odry) Liechtenstein hercegnővel (Várady Aranka).

SZÍNHÁZ.

— Szomorj Dezső: II. József császár: a Nemzeti Színházban. —

Szomorj Dezső nagy történelmi drámája egészen más mértékekkel mérendő, mint a ma divatos és sikereket arató drámai művek túlnyomó része. Ez nem az az ügyes, könnyű, fölületesen szórakoztató munka, mint a mily eneket színpadjainkon megszoktunk, — hatalmas írói erőfeszítés és nagy ábrázoló lendület ered-ménye, a melyben poétai erő, a témával való kemény birkózás, szárnyaló páthoz és művészi megelevenítő képesség mutatja, hogy az író belefeleltette drámájába mindazt, a mi képesség és erő adatott neki. Szomorj stílusának és mondani valóinak különöségeért sok támadás érte és éri, — a II. József előadásán azonban lehetetlen nem nézni tisztelettel és becs-üléssel, a mit csinált.

Mária Terézia és Mária Antoinette után a Habsburg-trilógia harmadik tagjának a Habsburg-ház legérdekesebb egyéniségét, II. Józsefet ra-gadta meg az író, a haladás barátját, az auklárista-császárt, a ki csupa jó és nagy dolgokat akart: vallási türelmet, jobbágy-felszabadítást, avult előítéletek és századok szentesítette igazságtalanságok lerombolását, egy új világ alapítását a régi helyén, olyan új világot, a melyben egyforma jól érezhesse magát a birodalom minden polgára. Mindebben azonban van egy mély tragikai ellentmondás: a mit a császár akart, az lényegében a szabadság, de a hogyan akarta, az zsarnoki önkény. Ez az ellentmondás végigvonul minden csele-kedetésén, azon kezdve, hogy ő, a tradíciók és születési jogok kezdve, maga is tradíciók és születési előjogán ül a trónon s pusztá császári akaratával akar lerombolni olyan dolgokat, a

melyek ugyanabból az erkölcsi és történelmi forrásból fakadnak, mint az ő császári akaratá-hoz való joga. Így kerül szembe olyan erővel, a melyek nemcsak hatalmat állítanak az ő hatalma ellen, hanem igazságot is az ő igazságával szemben.

Ez a történelmi köztudat II. Józsefje és ezt képet festette drámája alá Szomorj. Ebből fej-tette ki a császár emberi alakját: a boldog-talan emberét, a kinek balul üt ki minden jó szándéka, bajokat tornyosít minden nyilván-yalóan helyes eszméje s a ki egyedül marad önmagával, az egész emberiségért dobog nagy szívvel, a mely csak haragot és gyűlöletet tá-maszt ellene mindenkiben. Ő az, a ki min-denkit egyformán akar szeretni s a kit nem szeret senki, — a férfiak nyílt ellenzékben állnak vele szemben, az asszonyok kijátszszák. A hogy Szomorj a császár alakját beállítja, abban megkapó szomorúság van. Az író mé-lyen együttérző alakjával, megérti és meg-érteti, s velünk, nézőivel is meg tudja értetni.

Sajátságos dolog: a dráma túlnyomó része nem más, mint politikai disputa: József disputa a pápával, a magyar főurakkal, ismét a magyar urakkal, önmagával, Kaunitz-al, mindig poli-tikai dolgokról, melyek ma már történelmiak, aktualitásukat veszítették, formális beszédeket mondanak a színpadon, alig történik más, mint beszédek. Cselekvény csaknem semmi — és a dolog mégis izgatón érdekes, mindenki ott van egész figyelmével a színpadon. A ki előre meg-konstruált szabályok szempontjaihoz méri Szomorj darabját, az joggal mondhatja róla, hogy nem dráma, — szívünk megrendülése, fan-táziánk kigyulladására mégis azt mutatja, hogy szemünk előtt dráma folyt le, a javából. Ime, itt a dráma nem a színpadon játszik le, hanem a néző lelkében. S a drámának ez a

transzpónálása az író legnagyobb teljesítménye. Ezt azzal a hatalmas beszélő erejű belső tűzzel érte el az író, a mely darabját mindvégig be-tölti. A belső izzás Szomorjnak legerősebb meg-különböztető jele novelláiban is, ez teszi írását feszültté, tálfűtötté, ez deformálja benne a világ képeit és még magát a nyelvet is. De a míg novelláiban gyakran úgy érezzük, hogy ez az izzás túlkönnyű fűtőanyagot táplálkozik, ebben a drámájában az, a mi izzik, méltó az izzás hőfokához. Ebből táplálkozik a díkezió, a melyhez foghatóan lendületese, szárnyaló páthoszuát a színpadról rég nem hallottunk. S ez a tűz színesíti meg a darab képeit is. A kép-hatás Szomorj legerősebb és legjellemzőbb drámai eszköze: darabjának csaknem minden jelenete feledhetetlen szépségű kép, — itt érezzük, hogy az író nem gondolta, hanem látta, a vízió erejével, jeleneteit. A színpadi rendezésnek — *Időnyi Jenő* megértő és fáradságos művészi munkájának — legnagyobb érdeme, hogy ezeket a képeket a költő elkép-zeléséhez méltóan tudta láttatni.

Az egész előadás színjátszó művészetünk olyan teljesítménye, melyre büszkéek lehetünk. *Odry Árpád* még sohasem mutatkozott olyan minden nehéz feladatra hivatott művésznek, mint II. József szerepében. Roppant nehéz szerep, folyton a színpadon van, rengeteget beszél, az alak rendkívül komplex, ellenléte-kből összeshívódott. A többieknek sem könnyű a szerepük: az összes alakok inkább personi-ficatiók, arra való, hogy megszemélyesítsék a II. József akaratát elleni ellenállást. Mind-azáltal a színészek, *Csillag Teréz, Várady Aranka, Petes, Gál, Somlay*, a fiatal *Uray* s a többiek is mind hozzájárultak a maguk mű-vészetével a darab sikeréhez.

Schöpflin Aladár.

II. József császár (Odry) és VI. Pius pápa (Petes).

A magyar főurak József császár előtt (Molnár, Bartos, Mihályfi, Somlai, Pataki).

SZOMORJ DEZSŐ: II. JÓZSEF CSÁSZÁR CÍMŰ TÖRTÉNELMI DRÁMÁJA A NEMZETI SZÍNHÁZBAN.

BÖLCSŐDAL.

Elbeszélés. — Irta Szini Gyula.

A koratavas fanyar illata suhant el a hómező fölött, az óriásfenyők komor sorfala szikrázón ezüst égre rajzolta csipkéit és fölöttük a hold kivirágzott, mint egy nagy nefelejcs.

A faház hasadékein viláosság szűrődött ki és ezitera hangja. Benn pedig egy hosszú, kecskelábú nyugvó kintin-asztal körül tisztek és katonák ültek szinte testvéri egymásmellettségben. Bőszfényű, sustorgó olajlámpa próbálta átörni a füstös levegőt, a melynek párájában tea gőze vegyült el pálinkák illatával.

— A fene hitte volna! — mondta a kapitány és földhöz vágta rossz szagú cigarettáját, a mit Szergej káplártól udvariasan elfogadott és a miért cserébe egy skatulya nőiesen karcsú, finom szivarkát adott. — Álomban sem hittem volna el, hogy így fog sikerülni!

Az asztal legalsó végéről szinte karban zendült föl:

— Veszzen a csár!
A kapitány egy pillanatra sápadtan meredt a kiabálókra, de aztán a falra pillantott, honnan az «Atyuska» papirképmása tépetten lógott alá és egyszerre felhőrpintve kontusovkáját, vidáman hunyorgatva kiáltotta:

— Eljen a szabadság, egyenlőség, testvériség!
A eztera tűhangjai megpróbálkoztak a «Mar-seillaises» dallamával, de ez oly nevelésesen hangzott, hogy Igor hadnagy odangrott a zongorához — a mely Ég tudja, milyen kalandokon keresztül jutott a szibériai faházba — és egy újjal verte ki rajta a Rouget de l'Isle dalát.

— Nem értesz te ehhez, Igor — nevetett a kapitány. — Inkább költsétek föl József hadnagyot.

Két kipirult arcú szibirják már nyomban föl is ugrott helyéről és vidám bakugrással mentek József hadnagyért.

Szergej káplár, a ki a kapitány jobbán, úgyszólván díszhelyen ült, egy pillanatra nagyon komoran nézett maga elé.

— Mit lóg úgy a bajusod, Szergej? — kérdezte barátságosan a kapitány.

— Alássan jelentem, mindig így lóg, — felelte a káplár.

— No csak bökd ki, hogy kire gondoltál?

— A fene egye meg, hazagondoltam, kapitány uram — szölt Szergej. — Moszkvában a lakásom a harmadik emeleten és olvastam az újságban, hogy abban az utcában kétszáz embert kaszáltak le a gépfegyverek, nőket és gyermekeket is. Talán volt Verának annyi esze, hogy nem vitte le a gyerekeket az utcára!

— Hány van? — kérdezte a kapitány.

— Kettő, úgy mint kapitány úrnak, — felelte Szergej — egy fiú meg egy leány, a leány már iskolába jár, ha van még iskola.

— Hogyne volna! — szölt a kapitány. — A fiam, Alexej már az első gimnáziumba jár és a minap írta, hogy jó bizonyítványt kapott.

Az ajtóban megjelent József hadnagy mosolygó arccal. A tisztek feléje köszöntötték a poharukat és a kapitány kezet fogott vele. József hadnagy mosolyogva hajlongott mindenfelé, mint egy népszerű színész és a nélkül, hogy külön fölszóltották volna rá, odaült a kopott, kissé lehangolódott zongora elé. Ujjai szakavatottan futottak végig a billentyűkön és vidám preludiumot vertek ki.

— Ez az! — Jól van! kiáltotta a kapitány. — Offenbach! Ez kell nekünk.

A kapitány szerelmes volt Offenbachba. Ő maga is fiatalabb korában komponált opereteket az «Orfeusz» stílusában, de aztán zenei szenvedélye és talán tehetsége is elveszett egy adóhivatal aktái közt. A háború, mely Szibériában odasodorta egy ócska zongora mellé, megint fiatalos akkordokat ütött meg benne és oda-hajolt, szinte rádült a zongorára, a honnan a Styx Jankó búsvidám kupléja bizsergette a fülét: «Voltam király Beceziában...»

Az asztal végén egy kozákhadnagy tele pohárral és deliriosus szemmel állt és forradalmi szónoklatok foszlányait makogta el nehezen forgó nyelvvel, de tántorgott és egy kozák nyakába kapaszkodott. A kapitány szemének egy intésére leült és búsan mormogott maga elé.

A kapitánnyal szemben egy cseréppalaczk megdőlt, kesernyénen kozmák illatú tartalma végigesurgott az asztalon és mintha ez jel lett volna az általános felfordulásra, a tisztek orosz népdalokra gyujtottak rá, a legénység velük bömbölt és a kapitány magára maradt Offenbachjával. Még József hadnagy is átpártolt az orosz melódiákhoz, a miket hosszú fogságában úgyahogy megtanult.

A kapitány kissé sértődötten nézett maga elé és azon gondolkodott, hogy mi lesz Oroszországból, ha minden tekintély fölborul?

A kapitánnyal szemben egy rajongón kékszemű, alázatosan szöke arcú újoncz ült nagy pápaszettel a pisze orrán és a hogy ez az ember, ez a halk, kevés szavú ember a levegőbe szimatolt, az egyenesen megdőbentő volt a kapitányra nézve.

Ezekből az alázatosakból lesznek most a mi uraink, — gondolta magában némi keserűséggel a kapitány és a szöke, szende legény már föl is emelkedett és valami soha nem hallott, parancsoló hangon kiáltotta a zongora felé:

— Csajkovszki!
József hadnagy ránézett kérdőleg a szemüvegesre és ez még kihívóbb hangon rendelte: — A bölcsődalt!

József hadnagy intonált és erre mindenki elcsöndesedett. A szemüveges a torkát köszörülte annak jelül, hogy énekelni akar. A kapitány is feléje fordította kiváncsian az arcát. És a szemüveges valami bársonyosan síma és férfiasan meleg baritonon elkezdett énekelni. Addig soha nem lehetett szavát hallani, engedelmes, megjuhászodott gép volt, föllebbvalóival szemben páni félelmet rejtettek arcvonásai. Most ki-domborodott a melle, hivalkodón fénylett a szeme és nem sejtett művészi módon énekelte:

Szunnyadj, gyermekem

Csöndesen, csöndesen.

Ámодj, ámодj, édesen.

Álmaid fölött őr ki áll?

Szél, nap meg a sasmadár.

Messze szállt a sas, elrepült.

Tengerbe a nap elmerült.

És a tomboló szélvihar

Megtér anyjához hamar.

Anyja kérdezi csöndesen:

«Mondd, hol voltál gyermekem?

Kergetél talán csillagot?

Üzél tengeren habot?»

— Nem fordítottam én sós habot,

Nem burkoltam el csillagot,

Egy gyermekből jöttem én,

Elingattam bölcséjén!...

Szunnyadj, gyermekem,

Csöndesen, csöndesen.

Ámодj, ámодj édesen.

Álmaid fölött őr ki áll?

Szél, nap meg a sasmadár.

Az énekes hangja kiragyogott, mint a nap, magasan lebegett az emberek feje fölött, mint a sas és bűgött, mint a tengeren a szél, majd elhalkult, elédesegett, a mint elringatta bölcsőjén az elárvult gyermeket, a kinek csak a nap, a sas és a szél a pártfogója.

Hű szemek elfátyolosodtak. Egy pillanatra mintha mindenkinek a szívét bölcsőn ringatták volna. Szergej káplár csak azért hörpintett poharából, hogy könnye észrevétlenül gördüljön alá az italba. József hadnagy hazagondolt Magyarországra és a kapitány fölállt, ingadozó léptekkel az ajtó felé ment, kilépett a havas udvarra, fölnevezett a nefelejcs színű holdra. Szeme égett, de könny nem harmatozta meg, könnye, mielőtt megszületett, már el is száradt. Csak kitárta a két karját:

— Pokol! Pokol! Mikor lesz már vége?!

KÁRTYÁSOK ÉS JÁTEKOSOK.

A hatóság kemény és eredményt ígérő intézkedéseket tervez, a melyek gátat vehetnek a játékszenvedély özönvizének és a lehetőség szerint szűk mederbe terelik ezt a soha teljesen le nem csapolható áradatot. Hasonló tervek és hasonló intézkedések nem most merülnek föl először. A kártya nem háborús narkotikum. Se minálunk, se másutt, és igen valószínű az is, hogy ennek a, mondjuk, szórakozásnak heves és féktelen nekilendülése nem lokális jelenség. Bizonyosra vesszük, hogy mindenütt, a hol eddig kártyáztak, most még többet kártyáznak. Már pedig olyan ország, a hol sohasem kártyáztak, nincsen. Ez a szórakozás minden klímát elbírt és nincs az a faji temperamentum sem, a mely kizárja, hogy szenvedélylyé vastagodjék. A déli ember mindenesetre hajlamosabb a játékra, mint a hideg észak fia, de ez a különbség legföllebb csak a méretekben jut kiérvényesülésre. Nemesak S iciliában vannak dühös játékosok, hanem Szentpétervárott vagy Stockholmban is. A dohányzáson kívül nincs még egy szerzett öröm az emberiségnek, a melynek hódító, vonzó, megejtő ereje oly határtalanul bizonyult volna, mint a színes kartonlapoké.

Minden ok nélkül arra, hogy büszké legyünk rá, semmi jogunk sincs tagadni, hogy Budapest egyike azoknak a városoknak, a melyekben a világon a legtöbbet kártyáznak. A mi távolról se jelenti azt, hogy egyúttal az úgynevezett hazárd-játék is itt virulina a legszélesebben és legkiadósabban. Ebben a tekintetben, teljes joggal tehetjük föl, hogy hátrább állunk a statisztikában olyan városok mögött, a melyekben a kártyázás szórakozása kevésbé általános, mint a magyar kapitalisban. Minálunk inkább a föltétele nagyon széles ennek a passzióknak, a minek sok egyéb mellett megvan a maga társadalom-alkati magyarázata. Tudjuk: a mi fővárosunk fejlődésének nem olyan volt a természete, a mely kedvező föltételeit adhatta volna bizonyos belső egység kialakulásának. Sem az érdek, sem az érdeklődés közösségét nem táplálta. Idegen emberek verődtek itt össze nagyobb tömegekben és nagyobb gyorsasággal, semhogy még az egy rétegbe tartozó elemek is szervesen összefogalmazódhattak volna. Már pedig a harmonikus és tartalmas társadalmi

elhelyezkedésnek ez adja meg az alapját és ez szolgáltatja publikus élete termékenységét. A közös érdeklődés ad olyan anyagot, a mely kapcsolata a huzamos vagy állandó érintkezésnek. Ebből az anyagból nekünk, sajnos, akkora készletünk, a mely a város társaságos szükségletét ellátni vagy fedezni tudná, nincsen. Tehát kiegészítő materiára van szükség, a mely a mindenkit érdeklő témát helyettesíteni vagy pótolni tudja. Erre a célra a politizálásnál, a mely különösképpen éppen e politizáló ország fővárosában egykori lendületének erejében is megcsappant, a kártya sokkal alkalmasabbnak bizonyult. Ez a magyarázata annak, hogy mindenütt hely hódított magának. Nemesak a kávéházakban, klubokban és kaszinókban, hanem a családi otthon falai között is.

Hü dolog lenne tagadni vagy csak kétségbe is vonni, hogy a szórakozató erőnek óriási ereje lakik a játékban. A harminckétlevélű biblia bizonyára a legérdekesebb könyvek egyike, a melyeket a találmányosság az emberiség kezébe adott. Ennek nemesak példátlan, sőt megközelíthetetlen népszerűsége a bizonyossága, hanem az is, hogy az érteni vagy az erkölcsi készség minden méretével szemben teljesítképes tud maradni. Példák ezrei mutatják, hogy az ereje a legnagyobb magasságokban se mond csödot. A szenvedélyesek, a megmámorosodók, a határtalanok tömege, mint minden tömeg, természetesen az értelemben és morálban kisebb fajsúlyú emberekből kerül ki. De a legértékesebb elmék számára is vonzó és szórakoztató az, a mit a játék változatai és fordulatai nyújtanak. Igen kiváló emberek éreztek és érzik kellemes időtöltésnek, pihenésnek vagy izgalomnak azt az órát, a melyet a zöld asztal mellett töltenek. Felejtetni és lekötni, kikapcsolni és magába vonni a kártya jobban, gyorsabban, intenzívebben és tartósabban tud, mint bármely más ismert szórakozás. Nyilvánvaló tehát, hogy eredendő természete szerint olyan érdekességei és szépségei vannak, a melyek nem lehetnek alsórendűek és a melyeket a kritikával működő élvezet is elismerni valónak érez.

Más bizonyossága ennek az is, hogy vannak szinte szenvedélyesnek mondható kártyások, a kik az anyagi érdekességnek legminimálisabb bevonásával, sőt teljes kirekesztésével játszanak. Babra, a hogyan mondani szokás, de nagyobb

odaadással, lekötöttséggel, belemerüléssel és izgalommal, mint a ridég hazárdor, a ki bizonyos összegű tétet alul kártyát a kezébe se vesz és a kinek a játék csak akkor érdemes, ha a szárnya súlyos anyagi eshetőségeket emel. Van valami igazság, sőt nem is kevés igazság abban az állításban, hogy nem az igazi játékosok tették hazárddá a kártyázást. Az igazi játékosnak nincs szüksége az izgalomnak ilyen módon való fokozására és a természete átmásítására. Az ő gyönyörűsége: maga a játék és éppen mert így van, az élvezet annál gazdagabb, a játék egyénisége az eshetőségek és fordulatok mennél bonyodalmasabb változatait kínálja. A komplex, a nehéz játék vonzza, izgatja és foglalkoztatja. Már pedig a hazárd-játék természete ezzel éppen ellentétes. A hazárd-játék a lehető legegyszerűbb és legkönnyebb formát keresi, mert partnerül vagy résztvevőül nem játékosra, hanem csak játszóra pályázik, a kit nem a szórakozásban való jártassága kvalifikál, hanem csak a pénze és a kockázatra való hajlamossága.

Az úgynevezett hazárd-játékok érdekeltége túlyomó nagy tömegében nem passzionátus kártyás. Van közöttük nagyon sok, a kinek kártya nem is volt a kezében és a legprimitívebb játékkormányát se ismeri. Egyszerűen: lutrizók, a kik nyerni akarnak és igen sokszor az ellenkezője történik velük. A szerencse a zöld asztalon boszorkányos gyorsasággal kamatozik és szédítő szüreteket terem. Ez a magyarázata a hazárd-asztal roppant vonzó erejének nem csupán, sőt talán nem is legelső sorban a kártyásokra, hanem a nyerni akarókra. És ez teszi természetessé azt, hogy ez a vonzóerő annál fokozottabb, mennél esékényebb, ingadozóbb, normális rendjéből kifordultabb a gazdasági élet, mennél kiéleztebb a gazdasági küzdelem és mennél labilisabbak a szociális viszonyok. A rizikó ennél a lutrizásnál mindenesetre igen nagy. De semmiesetre se nagyobb, mint a millióké, a kik zárótűzön rohannak keresztül az ellenséges árkok felé. A kockáztatásban rettenetes iskolát járt és jár még mindig az ember. El kell feledni, a mit ebben az iskolában tanultunk, hogy az értékek féltését megint megtanuljunk.

Sigma.

A NYUGATI NAGY HARCZOKBÓL. — AZ ELPUZTÍTOTT ANGOL ÁLLÁSOKON ÁTHALADÓ NÉMET TŰZÉRSÉG. — Bufa felvétele.

PIHENŐ TŰZÉREK A PERONNEI CSATATÉREN. — Bufa felvétele.

A TŰZÉRSÉG ELŐTÖRÉSE ÚJ ÁLLÁSBA.

SZIKRATÁLLOMÁS A CSATATÉREN.

21 CZENTIMÉTERES NÉMET ŰTEG AZ ELFOGLALT ANGOL ÁLLÁSOKBAN BAPAUME ÉS ARRAS KÖZT.

ELŐNYOMULÓ NÉMET CSAPATOK ELVONULNAK HAMBAN A TEMPLOM MELLETT.

NÉMET CSAPATVONULÁSA ST.-QUENTINON.

NÉMET TŰZÉRSÉG ÁTVONUL AZ ELFOGLALT HAM-ON.

NÉMET CSAPATOK ÁTVONULÓ ÚTJA HAM ELŐTT.

NEHÉZ ANGOL GRÁNÁTOK EGY SÉRTETT KÖZPONTBAN ZSÁKMÁNYOLT RAKTÁRBAN, AUBIGNYBEN.

A NYUGATI NAGYERŐZOKBŐL. — Bufa felvételei.

EGY HADSEREGFŐPARANCSNOKSÁGNÁL EGY PERONNE MELLETTI HELYSÉGBEN: A legénység ebédet kap.

A KÓPÉ.

Regény. (Folytatás.)

Írta Arnold Bennett. — Fordította Németné Langheim Irma.

Denry tagolatlan hangokkal tiltakozott, levetette a saját bundáját és az elnyúlt pamlagra dobta, magának pedig nádszékert vont a tűzhöz. Az anyja nemsokára visszatért, beült hintaszékébe és újból elkezdett dideregni a kendője és a takarója alatt. Az asztalon álló lámpa megvilágította a balarczát és Denry arcának jobb felét.

— Anyám, ez így nem megy tovább, orvost kell hívunk.

— Nekem bizony nem kell orvos.

— Influzád van és az igen alattomos betegség — az influenza, sohasem tudhatni hova vezet.

— Nevezheted, ha akarod, influzának — mondta Machinné. — Az én fiatal koromban nem ismerték az influzát. Akkor a hűlés csak hűlés volt.

— De még sem érzed magadat jól, ugyebár? — folytatta Denry.

— Nem állítottam, hogy jól érzem magam — felelte az anyja haragosan.

— Nem! — mondta Denry a diadalmas hanglétessel, melylyel jelezni szokták: végre elérkezett az idő, tönkre lehet tenni az ellenséget. — És nem is leszel soha jól ebben a poshadt, régi viskóban.

— Már pedig ez elismerten jól épített ház volt, mikor apád meg én idejöttünk lakni. És mindig rendesen tatarozták. És elég jó volt az apának és elég jó nekem is. Én nem vagyok olyan csapodár. De némelyek túl nagyra nőttek. A mi pedig az egészségemet illeti, a szomszédunk kilencvenéves mult. Szeretném tudni, hányan élnek túl a kilencvenet azokban az új játék-házakban ott a park szomszédságában?

Denry mindenivel tudott vitatkozni, csak az anyjával nem. Valahányszor azt hitte, hogy legyűrte őt, az neki támadt és a földre teperte. De azért a fiú újra kezdte.

— És úgy-e, negyvenhat pennyt fizetünk hetenként a házáért, igaz-e? — kérdezte.

— Úgy van. És mindig is ennyit fizettünk — felelte Machinné. — Szeretném is látni, azt a háztulajdonost, a ki felemelné a bért — tette hozzá olyan nyomatékkal, mintha csak azt akarná mondani:

— Meggyűlnék velem a baja, ha valaki fel merné emelni házbéremet!

— Helyes — folytatta Denry. — Mi itt negyvenhat penny bért érő házban lakunk, de tudod-e mennyit keresek én évente? Kétezer fontot. Ennyit bizony!

Ez este most másodikban, vezette tudatosan félre az anyját! Mint az Ötvárosi Általános Takarékpénztári Szövetkezet ügyvezető igazgatója és részvényei többségének a tulajdonosa, évente négyezer fontot keresett. Ugyanazzal az erővel, mint a kétezeret, megmondhatta volna ezt is az anyjának. Félrevezetésének egyszerű magyarázata az volt, hogy maga is félt ily nagy számot kimondani. Azt hitte pirulnia kell e nagy keresetért az anyja előtt, a ki élete javarészt keserves munkában töltötte, hogy hetenként csak pár shillinget is megkereshessen. Négyezer! ez a szám oly mesészerűnek látszott! A Takarékpénztári Szövetkezet, a melynek ki-gondolása egy percz munkája volt, tényleg óriási, hihetetlen sikerrel dolgozott. A központi intézet Haubridgeben és a fiókintézetek a többi négy városban, a hivatalnokok és pénzbeszedők egész seregét foglalkoztatták. Természetesen akadályokkal is meg kellett küzdenie. A hatalmasak azt állították róla, hogy ő az emberbarát álarca alatt tisztességtelen úton vagyont gyűjt. Hogy ezt a vádat megdönthesse, Chelli grófnő lemondott a nyilvános védnökségről és részvényeit a kórház-egyesületnek ajándékozta, a mely a nagy osztalékot a legcsekélyebb tiltakozás nélkül besöpörte. A mi pedig Denryt magát illeti, ő egyszerűen kijelentette, hogy ő sohasem játszott az emberbarát szerepét és nem is akarta soha játszani és egyedüli célja volt, hogy meggazdagodjon mások szükségleteinek becsületes kielégítése által, a mint azt mások is teszik és különben is, senkit sem kényszerített, ha nem akar, hogy a Takaré-

Kallós fényképe.

BÁRÁNY LÁSZLÓ GÉZA ALTÁBORNAGY, a budapesti honvédkerület új parancsnoka.

kossági Szövetkezet tagja legyen. Védelmére a tagok ezreinek meg ezreinek a levelei zúdultak a Signal hasábjára és Denry lett újra a leg-többet emlegetett személyiség az egész kerületben. Megállapították továbbá, hogy számos ilyen fajta Takarékpénztári Szövetkezet, különböző elnevezés alatt az ország különböző részeiben működik. Ez a felfedezés teljesen visszahódította a közbecsület Denry számára, mert a mi helyes Lancastershireben és Yorkshirben, az okvetlenül jó Straffordshireben is. Denryt magát kissé elkedvetlenítette ez a felfedezés, mert kénytelen volt bevallani, hogy ezekután nem ő találta fel a Takarékpénztári Szövetkezeteket. Végezetül még a kereskedők számai, a kik a szövetkezetnek minden shilling után két pennyt tartoztak fizetni (ez volt a szövetkezet egyetlen jövedelme) megkísérlettek fellázadni e kötelezettségük ellen; Denry azonban rögtön lefegyverezte őket azzal, hogy szövetkezeti alapon működő üzletek felállításával fenyegetőzött; ez ideig egyetlen, szövetkezeti alapon működő üzlet sem volt az Ötvárosban. Ismerték őt és tudták, hogy megvolt benne a merészség ehhez a vállalkozáshoz is.

Ez időtől kezdve a Takarékpénztári Szövetkezet fejlődése nyugodtan haladt. Denry tekintélye szodálatosan megnövekedett. Öszvére megdögölt. Kocsit és lovat venni nem mert, mert félt ilyen fogattal anyja negyvenhat pennys háza előtt megjelenni. Így azután bérkocsira szorult. Külső ragyogásban utólrte magát a híres Etebes Haroldot, a kitől valaha annyira félt és mint ez, ő is törzsvendége lett Liaududónak. De míg Etebes feleségével fényes házat tartott Bleakridgeben, addig ő az anyjával még mindig a nevelésig házikóban lakott a nevelésig Brougham-utcában. Rengeteg ismerőse volt és számos meghívást kapott és fogadott el, melyeket azonban a Brougham-utcában nem viszonozhatott, ez az utca az ő egész nagyságát megemmesítette. Jelentősége hirtelen és teljesen megszűnt a St.-Lukács-út sarkán, a hol a bérkocsiját megállította. Az anyjával szemben azonban nem ért el semmit: ha Machinné nem is járt már házakba varni, annak nem az volt az oka, hogy nem ment volna szívesen, hanem az, hogy régi munkaadói nem küldtek már érte. Viszont azoktól nem lehetett rosszszéven venni, ha nem alkalmazták napi három shillingért annak a fiatal embernek az anyját, a ki aranyban dúskált. Denry folyton-folyvást megkísérlette az anyjával megértetni a helyzetüket, de minden alkalommal hiába. Machinné túlfüggetlen volt, túl mélyen megrögzött a szokásaiban és erősebb jellemű volt, mint a fia. Pedig az egyszerűen ott hagyhatta volna és viszonyainak megfelelő pompás házban lakhatott volna!

De ezt nem akarta tenni. Sajátos emberpár volt ez! Denry az anyja születésnapjának előestéjén azt hitte, hogy hízelkedéssel közelebb viszi majd

az első lépéshez, különösen, ha rosszullettét használja kéréseinek, okoskodásának alapjául. De újra vereséget szenvedett. Kedveskedő, hízelgő szavakkal igazán nem sokat lehetett elérni Machinnénál. Ő maga nem tudott senkit sem meggyőzni, de nem is tetszett neki a rábeszélő tehetőség másoknál sem.

— Ha kétezer fontot keressz évente, akkor tehetsz vele a mit akarsz, elköltheted mind vagy megtakaríthatsz belőle, — válaszolta. — Okosabb volna, ha takarékoskznál. Sohasem lehet tudni, mi történik. Éppen tegnapelőtt ejtett be egy ember itt szemben egy félkoronást a kanálisba.

Denry nevetett.

— Miattam nevehetsz! — mondta az anyja.

— Ez mind szép és jó; kétségtelen azonban az, hogy neked ágyba kellene feküdnöd és két-három napig fekvés is kellene maradni, — felelte a fia.

— Úgy? És ki fog mindent rendben tartani, míg én a párnák között fetregek?

— Elhivatod Rózákat, — mondta Denry.

— Nem, nekem ne kótárszszon semmiféle asszonyszemély a házban, míg én az ágyban fekszem!

— Hiszen nagyon jól tudod, hogy Róza a szó szoros értelmében éheznek, mióta a férje meghalt és napszámba jár. Mért nem veszed ide; ne sajnálj egy kis kenyeret tőle!

— Nohát nekem nem kell! Se ő, se más! De én nem akadályozom meg, hogy adj neki valamit a két ezredből, ha akarsz. Azt azonban nem látom be, miért kellene a feje tetejére állítottanom a házamat csak azért, mert meghűltem kissé?

— Oktalan öreg asszony vagy! — mondta Denry.

— Hát aztán! Két böles úgy sem fér meg egy családban! És én még sem hagyom el ezt a házat és a meddig a lábaimon tudok állni, nem fizetek senkinek semmit olyanért, a mit magam jobban el tudok végezni! — felelte az anyja, majd kisvártatva hozzátette. — És ne is gondolj többé erre. Engem nem lehet leszedni a lábamról egy prémkabátal! — Erre azután lefeküdt aludni. Denry másnap reggel nagyon mogorva volt.

— No, azért ne haragudj! — mondta az anyja.

De tetszett neki a fia mogorvasága. Mert annak a jele volt, hogy beismeri a vereségét.

II.

A következő jelenet, a mely közöttük lejátszódott, furcsa és rövid volt. Denry náthás lett. Azt mondta természetesen, hogy az anyjától ragadt rá.

Ágyba feküdt és fekvés is maradt. Anyja egész nap ápolta és haragudott, hogy nem tudta evésre bírni. Denry estefelé köhögni kezdett és fejfájásról panaszkodott. Anyja majdnem az egész éjet az ágyánál ülve töltötte. Egyikük sem említette ezt a szót, hogy orvos. Az anyja a következő nap legnagyobb részét is fia ágyánál töltötte. Estefelé Denry rosszabbul lett és az anyja a másik éjjelt is ágyánál töltötte.

A szomorú téli hajnalon Denry gyenge hangon suttogta:

— Anyám, jobb lenne, ha érte küldenél!

— Orvosért? — kérdezte Machinné. — És titokban maga is azt gondolta, rég kellett volna már orvosért küldenie és hogy mégis kell valami különbségnek lenni az influenza és a közönséges hűlés között.

— Dehogy orvosért! Küldjön a fiatal Lawtonér!

— Lawtonér? — kiáltotta az anyja. — Minek kell neked ügyvéd?

— Nem végrendelkeztem még! — felelte Denry.

— Ugyan! — volt az anyja válasza.

És a legkevésbé sem ijedt meg, hanem orvosért küldött.

Az orvos, a ki annyira kövér volt, hogy nem sok helyet hagyott szabadon a négyezer fontot kereső férfinak, kopott, kis halószobájában, megnézte Denryt és megnézte Machinnét.

— Feküdjék ágyba, de ebben a pillanatban! — mondta.

— De hiszen ágyban van, — mondta Machinné.

— De én magát értem, — szólott az orvos.

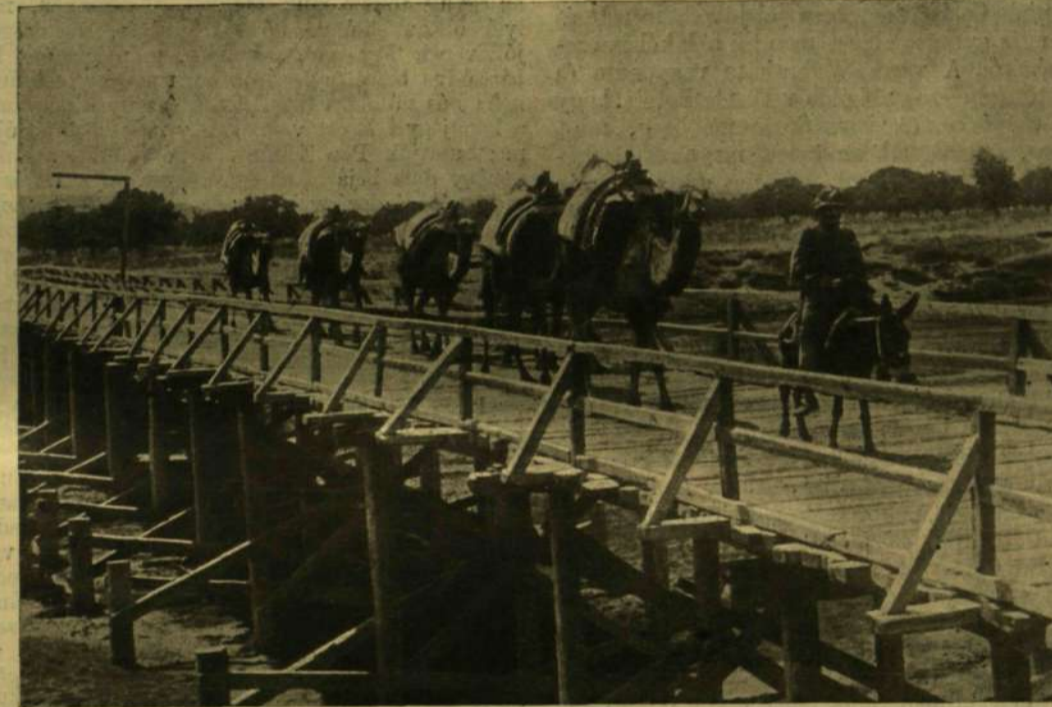
Machinné meglehetősen fogytán volt az erejének. Bizonyossága ennek, hogy nem volt képes az orvosnak ellentálni. Ágyba feküdt és röviddel ezután Denry felkelt. És kevéssel utóbb Róza, az utca végén lakó rártári és tiszta fiatal özvegy beállított a házba és úgy rendbe tartotta azt, mintha a sajátja volna. Machinné, a kinek erős, ellentállásra képes szervezete volt, egy hét mulva felkelt, meggyógyult és minden köszönet nélkül, de kellő díjazás után, elküldte Rózákat. Róza azonban már mégis ott volt. Mint a betörők, ekierőszakolta a bejutását. És a házat sem állította a feje tetejére. Machinné bármint szeretete volna, nem talált kivetni valót a Róza felügyelet nélküli sáfarkodásában.

III.

Nemsokára ezután, — mintha csak a sors is az öreg rovására, a fiatalnak akart volna kedvezni, — Machinné egy szép reggelen két levelet kapott, a melyek őt nagyon felizgatták és nyugtalanították és kedvét szegték. Az egyik levél házigazdájától jött, a ki tudatta vele, hogy a házat, melyben ő lakik, eladta Wilbraham úrnak, egy londoni tőkések, tehát a jövőben Wilbraham úrnak vagy törvényes meghatalmazottjának kell majd a házbéret fizetnie. A másik levél londoni ügyvéd címét viselte,

A KIRÁLY LÁTOGATÁSA A CSEHORSZÁGI INSÉGES VIDÉKEN. — A király megizeli a grázlitzai népkonyha levesét.

Egy teve-karaván átmegy a török hidászok által épített hídon.

a ki tudatta vele, hogy ügyfelük, Wilbraham úr megvette a házat és a bért ezentúl az ő képviselőjének kell fizetnie, a kit majd később fog megnevezni.

Machinné szokott módján adott kifejezést érzelmeinek:

— Meg vagyunk áldva! — kiáltotta.

És megmutatta e szemérmetlen leveleket Denrynek.

— Hát csakugyan megvette a házakat? — mondta ez. — Hallottam már valamit a dolgról.

— A házakat? — csodálkozott Machinné. — Hát még többet is megvett?

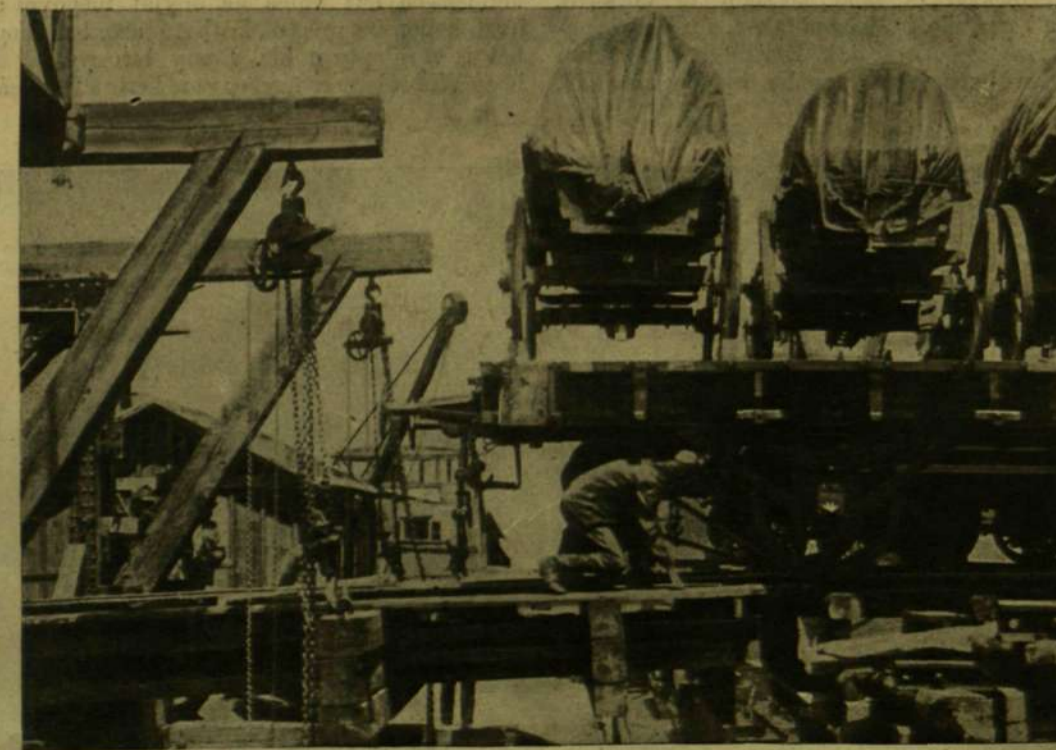
— Azt hallottam, megveszi mind az ötöt, a miénket és még négyet mellette. Meglátod, a többi négy lakó is kapott hasonló értesítést. Hiszen tudod, hogy ez az egész sor valaha a Wilbrahamké volt? Biztosan emlékszel még erre!

— Hát a hillporti Wilbrahamok közé tartozik ez a londoni?

— Hogyne!

— Azt hittem, az itteniek közül Cecil volt az utolsó, a ki miután itt koldusbotra jutott, Ausztráliába ment és ott halálra itta magát. Legalább így hallottam. Mi itt úgy tudtuk mindannyian, hogy nem él több Wilbraham.

— Ez csak részben igaz. Cecil elment ugyan Ausztráliába, de ott nem itta agyon magát. Eltűnt és ügylész, csak akkor tért vissza Sidneyből, mikor vagonra tett szert. Azt hallom, itt akar letelepedni. Bárhogy is áll a dolog, az tény, hogy az egykori Wilbraham-tulajdonok

Egy osztrák-magyar úteg behajózása Konstantinápolyban.

AZ ÖSSZEÜTRÖZÉSNEK ÁLDOZATUL EBETT DRINA HAJÓ A TASI PARTNÁL.

— Bolond?
— No, csak kissé hóbortos. Azt tervezi, hogy épít a saját használatára a bleakridgei telektömbjén valami furcsa fajta házat. Bolondja az egyedül élésnek és összegyűjtött mindenféle fortélyos dolgot csak azért, hogy eseléd nélkül boldoguljon és mégis kényelemben éljen.
— Ez bolondság? ez bizony okos dolog! — sóhajtott mély rokonérzéssel Machinné. Mert, a mint ő azt hetenkint legalább egyszer kijelentette, ő se tudna megbarátkozni a cseléd tartás gondolatával. De most még megkérdezte: —
— Nőtlen?
— Azt mesélte, hogy harmadszor özvegy, de sohasem voltak gyermekei.
— Meg vagyunk áldva — mormogta Machinné.

Denry volt az egyetlen a városban, a ki a hosszúbauszú, háromszoros özvegy ismeretségének és bizalmának örvendhetett. A londoni minden előzetes bejelentés nélkül szokott lejönni Bursleybe, meglátogatta valamelyik fiókintézetében Denryt és visszautazott. Az a hír terjedt el róla, hogy később itt szándékozik letelepedni. A csodálatos ház már emelkedni kezdett a bleakridgei telektömbön. Denry volt a főmegbízott, de ő is alá volt vetve a Londonból folyvást érkező változatos és ellentmondást nem tűrő parancsoknak. Denry a llaududnói nevezetes események óta jó barátságot tartott fenn Cotterilllel és neki köszönhette Cotterill, hogy hozzájutott a házépítéshez, a tervek azonban Londonból érkeztek. És ámbár Wilbraham rendkívül elzárkózott minden befolyásolás elől,

az építés Cotterillnek igen jól jövedelmezett és ő nem is győzött eleget mesélni a lakóház eredetiségéről. A város Wilbraham vagyonára és jelentőségére csak abból következtethetett, hogy oly vagyonos és jelentős személyiség, mint Denry, meglegszik az üzleti megbízott szerepével. A Wilbrahamok, egészen addig, a míg az utolsó Wilbraham tönkre nem jutott a hetvenes évek végén, úgys a bursleyi kerület mágusai közé tartoztak. Az egész város szomjuhozta már a hosszú bajzos és különös szemű férfiú látványát, de Denryt kívül a bolondost csak egyetlen ember látta és ez az egyetlen ember Cotterill Nelly volt, a ki egyszer vasárnap reggel Denry kíséretében éppen megtekintette a félig kész házat, mikor hirtelen, legnagyobb meglepetésükre, megjelent a láthatáron a bolond és pár perc múlva újra eltűnt. A házépítés sokkal közvetlenebbé tette a barátságot Denry és a Cotterillak között, pedig Denry sem nem szerette Cotterillt, sem nem bízott benne.

Az események sorozatában a következő incidens az volt, hogy a londoni ügyvédek felszólították Machinnét, költözék ki a lakásából, a melyért heti negyvenhat penny bért fizetett. Machinné azt hitte, hogy elérkezett a világ vége, összedül nemcsak a Brougham-utca, de az egész világ. Haragudott Denryre, miért nem pártfogolta hathatósabban, hiszen ő volt Wilbraham megbízottja, ő szedte a bért, az ő kötelessége lett volna az anyját megóvni az ilyen kellemetlenségtől. Láthatta azonban, hogy fiát is meglepte e hír. Denry bizonygatta is, hogy Wilbraham ez ügyben nem kérte a tanácsát.

Írt is azonnal egy levelet Londonba, melyet anyjával iratott alá és melyben megkérdezte, miért küldették ezt a hihetetlen felszólítást és mi okból mondanak fel ilyen régi és pontosan fizető lakónak. A válasz az volt, hogy Wilbraham le akarja bontatni a házakat — és Machinné lakóházával kezdti a sort — azután majd valamennyit újra felépíti.

— Ne is törődj ezzel anyám, majd én elintézem — vigasztalta Denry. — Nem sokára úgy is lejön Wilbraham, — már elkészült a háza, most hozzák a bútörökat — és majd akkor beszéllek vele.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Requiem. Pap Zoltán igen díszes, a mai viszonyok között luxuriózusnak mondható verseskötvének elején egy szelid nézésű, finom szájú, kissé merengő arcú ifjú szép nő fényképét találja az olvasó. A könyv szerzőjének felesége volt ez a hölgy, azoknak a tanúsága szerint, a kik ismerték, bájos, szeretetreméltó és vonzó lényű magyar asszony. A múlt évben hunyt el, mindenki nagy fájdalomra, a ki közel állott hozzá. Halála egész tekintélyes terjedelmű versciklus írását sugallta gyászoló férjének, így született ez a verskötet, a mely megható tanújele a hitvesi hűségnek és gyásznak. Pap Zoltán kifogyhatatlan a kedves halott emlékének felidézgetésében. Ezzébe jutnak házasság-életük apró, kedves eseményei, kis jelenetek, az együtt töltött múlt idők, történetek, melyekből az elhunyt nő kedvességét, szelidségét, jószívűségét, szerelmét, szépségét érzé ki, bánkódva beszél gyászáról, síráv magányosságáról, néha bús nótába eseng bánata (az ilyen nótáknak a hangjegyei is ott vannak a versek között s újra megmutatják Pap Zoltánt, a nótaköltőt, a kinek néhány dala bejárta az egész országot s ma is él még nótázó legények-lányok ajkán). — sehogys sem bír belenyugodni a változhatatlanba, szomorúsága elmege vele mindenhová és belevegyl a magányos rideg élete minden mozzanatába. Ezek a versek olyanok, mint mikor valaki mindennap friss virágot visz a kedves halott sírjára s ezt a dolgot érzi életé legnagyobb és legkomolyabb feladatának, mert ebben fejeződik ki lelke uralkodó állapota, minden egyéb dolog csak mellékes és esetleges, lényétől idegen dolog. Ezek a virágok színe, illata, a frissesség fokára különbözök, de mindig van valami megható a gyásznak abban a kultuszában, a mely az ilyen folytonos és kitaró virág-áldozatot sugallja. Gyásza szelid és megadó, nincs benne egy pillanat sem lázadás a vak kényszerítés ellen, semmi szenvedélyesség, a mely a szerelem és a szeretet félelmes mélységeit tárna fel, inkább csak csendes busongás van a versekben s a végén ez is felolvad a vallásos hit vigasztalásában. Ritka dolog, hogy valaki egész kötet verssel áldoz egy szeretett halott emlékének — Petőfi Czipruslombjai lehetnek előzményei e kötetnek és nyilvánvalóan Jakab Ödön hasonló tartalmú Róza-kötete, a melyhez a Pap Zoltáné felfogásban és a verssel való bánásmódban is hasonló. A könyvet nagyszámú csinos rajzzal, illusztrációval, könyvdiszszel, fejlécczel, vignettával díszítette fel **Basch Árpád** festőművész.

Bertalan éjszakája. Az irodalmi különlegességek kedvelőit kiválóan érdekeli fogja **Choinoky László**

novellás könyve s abban is az első két hosszabb novella, a melyek egyikétől a kötet címét kapta, másikkal pedig **Prikk menyői útja** a címe. A két novella tulajdonképen egy és ugyanazt a dolgot mondja kétféle variációban: az elzúllott alkoholista ember pszichológiáját. Furcsa világ ez, a melyet eddig inkább csak az orosz írók mertek az olvasó elé vinni. Toprongyos vagy kétes uriaság emberek, a kik szédülten, manóros botor-kálással járnak félreeső utcákban, pálinkás boltokba és szennyes kurtakoresmákba, szomorú, szálnalmas figurák, a kik azonban, mint minden tevertett ember, egy világot hordanak magukban, részeg gondolataikban, italtól túlzgatott agyvelejükben elrejtve, a zavaros ábrándoknak ezt a világot szeretettel és gyönyörűséggel becsézzetik lelkükben, vigasztalják, szépítetik, csalják vele a nyomorúságos életüket, a melyet nem tudnának másképp elviselni, mert nem volna nyomorúságunknak, elajlásodásunknak, szenvedésünknek semmi ellensúlya és beletartódnának az azonnali pusztulásba, a mely felé így csak lassan, végzet-szerű biztossággal tolja őket végzetük. Vég nélküli beszélgetések folytatnak egymással, a melynek mindig az az értelme, hogy igazolást keresnek önmaguknak, toldozgatják-foldozgatják az önmagukban való hitet, rongyokká foszladozott létüket minduntalan újra összevarrogatják. A részeg ember agyveleje ez az igazság, a világra minduntalan belétközök, korlátok nélkül tévedező munkálkodása, az alkoholista léleknek önmaga körül topogó forgolódása a novellák tulajdonképeni tárgya s ezt az író olyan introspekcióval, a megértésnek olyan teljességével fejti ki szemünk elé, hogy az az érzésük, mintha igen erős alkoholfénnyel világított helyeken járnának, a hol a világitás ereje igen élesen megmutat minden kis zugot, minden rejtett helyet, de mindent vonalában deformálva és színében is elváltoztatva. Az író mindig fölötte lebeg tárgyának, csendes megértésből és szomorúságból fakadó humorral kezeli és gyönyörködve mutatja meg, a mi szép tud lenni még a legmelyebbire aljasodott életekben is. Ezek a novellák körülbelül a határszélén állanak az irodalmi ábrázolás lehetőségének, éppen ebben van különleges jellegük és újságuk. Különösen a Prikk-ről, a részeg napszámosról szóló történet befejezése egy alkoholista legenda furcsa szépségével hat. A kötet többi novelláit egy szimbolikus hajlamú író eszmélkedésének művei, megírásukban van valami keresett, kissé körmonfont finomság, de súlyra nem érik fel az előbb említett munkát.

A **«Budapesti Szemle»** most megjelent áprilisi számában **Berzeviczy Albert** közli márciusban Szóházában tartott előadását a bolgárok viszonyáról Magyarországhoz, XVIII. századvégi kulturánk egy nevezetes alakjának, Tessedik Sámuelnek emlékeztetőt eleveviti meg. **Barabási Kun József** választójogunk fejlődési történetéről értekezik, gróf **Vay Péter** elmefuttatást írt Amerika belső életéről. **Cervantes** egy elbeszélése, **Lévay József** és **Vargha Gyula** versei, a **Szemle** rovatban színházi szemle s az **Ertesítő** rovatban néhány könyvismertetés teszi teljessé a füzet tartalmát. A Budapesti Szemlét **Voinovich Géza** szerkeszti s a Franklin-Társulat adja ki. Előfizetési ára egész évre 24 korona, félévre 12 korona, egyes szám ára 2 korona.

A **«Jó Pajtás»**, **Benedek Elek** képes gyermeklapja legújabb, áprilisi 14-iki számába **Benedek Elek** írt verset, **Tábori Kornél**, **Mihályffy Péter** és **Székelly Nándor** elbeszélést, **Benedek Elek** folytatja **Róké né komámasszony** budapesti utazásának kalandos történetét. Sok szép kép, tarka mese, a rejtvények és szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A **Jó Pajtás**-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 16 korona, fél évre 8 korona, negyed évre 4 korona, egyes szám ára 32 fillér. Mutatvány-számot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker., Egyetem-utca 4.

A HÁBORÚ NAPJAL.

Április 4. Német csapatok a finn kormányfővel egyetértve a finn szárazföldön megvetették lábukat. A nyugati harctéren a Sommetól délre a harci tevékenység újra feledt. Az ellenség négy támadása a Moreuilól délre tőle elragadott magaslát visszafoglalására összeomlott. Verdun előtt és a Perroy-erő mentén sok helyütt élénk tűzharc volt.

Április 5. Ukrajnában a Dnyeper völgyében előnyomuló német csapatok harcra fután elfoglalták Jekaterinoszlavot. A nyugati harctéren a Sommetól délre és Moreuil mindkét oldalán a németek támadtak s kivetették az ellenséget erős állásából. Angol és francia előnyomuló tartalékok rohama a németek tüzeben összeomlott. A németek elfoglalták a Somme és a Luce-patak közt Hamelt, a Villers-Bretonneuxtól északraletre és délkeletre el-

terülő erdőrezeket, az Avre nyugati partján pedig Castelt és Maillyt. Az ellenség az egész arcvonalon kétségbeesett ellenállást fejtett ki. Hutier tábornok hadserege március 21-től 28-ig 51.280 foglyot ejtett és 729 ágyút zsákmányolt. Ezzel a foglyok száma 90.000-ra, az ágyúké 1300-ra emelkedett. Az ázsiai harctéren német és török had-erők angol gyalogsági és lovasandárokat, melyek a Jordánon átkelve Es-Saltont át és Amman irányában nyomultak előre, többnapos harcban a Jordán felé vetettek vissza.

Április 6. A nyugati harctéren az angoloknak Fuisieux elleni előretörése meghiúsult. Az Anero nyugati partján a németek kibővítették Albertől délre élénk tűzharc és kisebb gyalogsági harcok. Amiens vasúti berendezéseit a németek bombázták. Moreuil és Montdidier között meghiúsultak a francziák támadásai, a melyekkel megkísérelték a németek elől elragadni április 4-iki területnyerességeket. Montdidier a francziák tüze alatt állott. Verdun előtt a tüzéség harci tevékenysége fokozódott.

Április 7. A nyugati harctéren heves tűzharcok után az Anero és az Avre közt erős angol és francia támadások hiúsultak meg. Más arcvonalokról újonnan harcbavetett francia hadosztályok hasztalan támadtak az Avre nyugati partján Castelt és Mailly között, Thorytól keletre Castignynól és öt ízben Mesnilnél. Boehm tábornok német hadseregének csapatai megtámadták az ellenség állásait az Oise déli partján Amignynél. Mialatt egyes részek kieroszakolták az áthaladást a széles és mocsaras Oise-szakaszon és rohammal elfoglalták Chauy elővárosát, más csapatok keletről elfoglalták az erős ellenséges állásokat Amignynél és Coucy északraleti részén. A németek előreték Bichancourt, Autreville és a Barisis északi széle közti vonalakat.

Április 8. A nyugati harctéren a Somme két oldalán tüzéségi harcok. A Hangard-erdőben az angolok, Grivesnesnél a francziák részleges támadásai meghiúsultak. A németeknek az Oise déli partján kivított sikerei következtében az ellenség kiürítette állásainak egyes részeit Bichancourt és Barisis közt. A németek tegnap előbbrevített támadásait és Pierremonde és Folembay bevétele után visszavetették az ellenséget az Ailette nyugati partjára. A coucyi erdő szélén és Barisisen át előretörő német csapatok rohammal elfoglalták a Folembaytól északraletre emelkedő hegytömböt és egészen Verneuilig nyomultak előre. Verdun előtt felledt a tűzharc.

DIANA PUDER

Próbadoz illetve tégely ára 2 korona. — Nagy doboz illetve tégely ára 4 korona.

MINDENÜTT KAPHATÓ!

Főelárusítóhely: DIANA KERESKEDELMI RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG Budapest, V., Nádor-utca 6. szám.

AZ ÜTEG-UTCZAI POLGÁRI LEÁNYISKOLA JÁTÉKBABU-KÉSZÍTŐ TANFOLYAMÁNAK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Április 9. A nyugati harcstéren az Oise déli partján a németek újabb megtámadták az ellenséget. Az Oise és Folembay között az Alletten túl az Oise-Aisne csatornái törtek előre. Elfoglalták a Guntól keletre elterülő erdőt, északra és keletről megmászták a Coucy le Chateautól keletre eső magaslatok meredek lejtőit és az ellenség erősen kitért az állásait rohammal elfoglalták. Guincy és Landricourt helységeket is elfoglalták, valamint az erőszertent kiépített Coucy le Chateau erődöt. Az olasz harcstéren a Judicérikában meghusítottuk az olaszoknak egy rajtaütési kísérletét.

Április 10. Finnországban a Hangóban partra szállott német csapatok megszállták Karis pályaudvarát. A nyugati harcstéren Armentières és a La-Bassée csatorna között a németek erős tüzérségi előkészítés után támadták és elfoglalták az első ellenséges vonalakat, mintegy 6000 embert elfogtak és mintegy száz ágyút zsákmányoltak. A Somme két partján mindkét részről heves tüzérségi harcok fejlődtek ki, nemkülönben sikeres gyalogsági ütközések. Az Oise déli partján a németek visszavetették az ellenséget Folembay és Brancourt közt is az Aisne-csatornában. Az olasz harcstéren a Piave torkolatának területén olasz rohamcsapatok vállalkozásai meghusultak.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokban: Kesselőkeői MATHÉNYI RUDOLF, földbírtokos, 79 éves korában, Budapest. — Dombóváry RÁVY FERENCZ, udvari tanácsos, az állami felsőbb leányiskola nyug. főigazgatója, Mátyásföldön, 73 éves korában. — Dr. SZILVÁSSY MÁRTON, udvari tanácsos, Sopron város országgyűlési képviselője, 66 éves korában, Sopronban. — GLATT IGNÁCZ, kanonok, a pécsi székeskáptalan legutóbb kinevezett tagja, 63 éves korában. — SÁNDOR LAJOS, a kereskedelmi minisztérium műszaki tanácsosa, okleveles mérnök, a hajóosztályi kurzus tanára, 56 éves korában, Budapest. — SZÉP REZSŐ, nyug. liceumi tanár, 58 éves korában, Pozsonyban. — Dr. JENEY DÉNES, budapesti törvényszéki bíró, Szatmárott. — LEITÉNÉNYI GYÖRGY, állami jószágfelügyelő, a Ferencz József-rend lovagkeresztjének tulajdonosa, 57 éves korában, Budapest. — GRÓF GORCEY PÁL, huszárezredes, 50 éves korában, Budapest. — MENCZER BÉLA, mérnök, a Magyar Ászfalt Rt. műszaki tanácsosa, Budapest. — GROMAN ZSIGMOND, nyug. postafelügyelő, Budapest. — SCHIEFER ISTVÁN, szentszéki tanácsos, kerületi

esperes, sárvári plébános, 54 éves korában, Sárvárott. — FABINYI LAJOS, elsőosztályú honvédelmi-hadbiztos, a Ferencz József-rend tiszti keresztjének tulajdonosa, 54 éves korában, Pozsonyban. — Nagysurányi SURÁNYI FERENCZ, járásbíró, 44 éves korában, Gödöllőn. — HELMER FERENCZ, nyug. főt. alk. 93 éves korában, Budapest.

Tótrónai és Glatniczai úv. PRÓRAY ISTVÁNNÉ szül. zsadányi és törökzentmiklósi Almásy Mária, 83 éves korában, Balassagyarmaton. — Özv. DOMBY LÁSZLÓNÉ, szül. Farkas Teréz, 87 éves korában, Szilágysomlyón. — Özv. urbanói benyói BENYOVSZKY BELÁNÉ grófné, szül. tengeli Gindly Mária, 73 éves korában, Jászteleken. — Özv. BERNÁTH DEZSŐNÉ, szül. Patay Mária, néhai Bernáth Dezső ungyemei földbírtokos, országgyűlési képviselő özvegye, Szobránczon, 69 éves korában. — Özv. idősb GÁTS KÁROLYNÉ, szül. Kellauer Hermin, 59 éves korában, Pécsen. — VARGASSY DEZSŐNÉ, szül. Gorove Ilona, Budapest. — ALPÁR IGNÁCZ építőművész felesége, Orth Antónia, Budapest. — CSILLAG JENŐNÉ, szül. Novák Julianna, Nagykanizsán. — Özv. LEIDL FERENCZNÉ, magánzó, 61 éves korában, Budapest. — LEIDL JÁNOSNÉ, szül. Machna Anna, 26 éves korában, Budapest. — PÁSZTHY KÁRO, 26 éves korában, Budapest.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

65-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebbi magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap évenként több mint 130 íven s több mint másfél ezer képpel, legjelesebb hazai írónk és művészeink közreműködésével jelen meg.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 10 korona, félévre 20 korona, egész évre 40 korona. Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

Szerkesztői üzenetek.

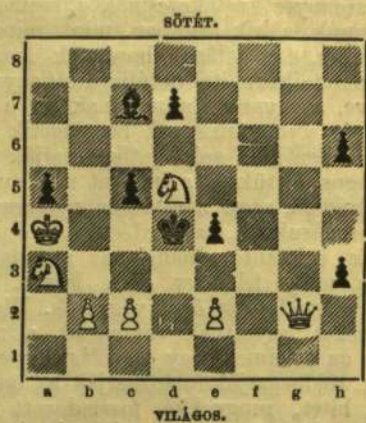
Kék rózsá. A novella bizonyos rutinnal van írva, de a stílusa szintelen és hajlékonyság nélkül való, tör-

ténete banális és kivált abban a részben, a mely a hírnévre jutott író életmódját írja, sok a viszonyok és lehetőségek nem-ismerésén alapuló naivitás.

Esküvőn. Zavaros kis vers, az ilyen nem való arra, hogy nyilvánosságra kerüljön. Egy kis ének. Igen gyöngye vers, nincs semmi értéke.

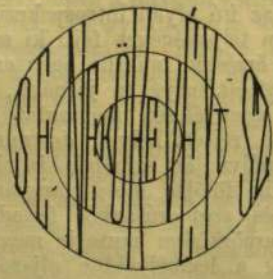
SAKKJÁTÉK.

3098. számú feladvány Hollstein R.-től, Berlin.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 10 ik számában megjelent képtalány megfejtése: Egykor, ha a világ megbámult, kivánkoztam a sirba le; most épen mert bánt, élni vágyom.

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Vármezeje-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

FOGAK

és teljes fogorok csápadás nélkül, a gyökerek eltávolítása fölöleges

FOG

— kímések, arany fogkoronák és aranyhídak tartós porcellán- és aranytömések, tíz évi jóállással.

FOG

— húzás teljes érzéketlenül; használatban, régi fogorok átállítottak; Védőkék egy nap alatt kiállítottak. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDÜS JAKAB

fogorvos, egyetemi orvostudor, Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest, VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
Gyár és VIII, Baross-u. 85.
Fiókok:
II. Fő-utca 27, IV. Esku-út 6, Keoskemeti-utca 14, V. Harminczad-utca 4, VI. Teréz-körút 39, Andrássy-út 16, VIII. József-krt 2. Telefon: Józsa. 2-37

Vérszegénység, ideges fejfájás, anémia ellen a legnagyobb orvosi tekintélyek alánlják

ROZSNYAI VILÁG HIRŰ VASAS CHINABORÁT

melynek kitűnő voltát mindenki elismeri. Kitűnő hatásánál fogva a hasonló készítményeket felülmúlja. Milleniumi nagy érremmel kitüntetve Számos kiállításon díjazva. — Kis palacska 2 korona 60 fill., nagy palacska 3 korona 80 fill.

Készíti: ROZSNYAI MÁTYÁS gyógyszeriár, Árad, Szabadság-tér. ☞

Vidám perczeket szerez magának, ha elolvassa
ZSOLDOS LÁSZLÓ
új könyvét. Ozime:
AZ ÜRGE
Ára 5 korona
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN

2-ik kiadásban jelent meg:
KÓBOR TAMÁS
BUDAPEST
című regénye
Budapest társadalmának hatalmas realizmussal megrajzolt keresztmetszeti képe
Ára 8 korona
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
Kapható minden könyvkereskedésben.

A MAGYAR KÖNYVTÁR Szerkeszti RADÓ ANTAL
új füzetek:
891. szám
BERCZIK ÁRPÁD
NÉGY KOSÁR
ÉS EGYÉB VIG TÖRTÉNETEK
Ára 40 fillér.
A népszerű magyar humorista napfényes derűsüségű új elbeszélései.
Kapható minden könyvkereskedésben.

Fiatalos, üde arczbört
várakozó elő 10 nap alatt és eltávolított minden tetőtől, ugymint mitesszer, pattanás, sárgafolt, ráncok, orrvörösség, ilakosok, hervadt, pettyhódó bőr, a Dr. Kayserling-féle szappán-szer. A kúra egyszerű, otthon végrehajtható, minden feltűnés nélkül. Befejtés után az arczbört ragyogó szépségben, gyönyörű bőrszínben és tisztaságban pompázik. 1 üveg 15— K. Diszkrét ártóládás utánvétellel. — Gyár: HIVARTON & Co., — Székhely: GROSS ANTAL Budapest, VIII., József-körút 23. (Főmelet 1.)

OLCSÓ KÖNYVTÁR
Alapította Szerkeszti
GYULAI PÁL HEINRICH GUSZTÁV
Egy-egy szám ára 30 fillér.
Új füzet:
1884—1887. szám
TURGENJEV
ASZJA
Orosz eredetiből fordította
TRÓCSÁNYI ZOLTÁN.
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.
KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

Pénzét vissza-fizetem, ha
tyukszem-szemölcs, bőrkeményedést a Ra-balzsam három nap alatt fájdalom nélkül gyökerestől ki nem írja. Ezekre nemcsak hűs- és kőszőfűszek, Ára (költséggel) levélrel 2.40 K üvegenként, 3 üveg 5.50 K és 6 üveg 8.50 K. KEMÉNY, Kassa I. Postaút 12/123

EHRBAR
és minden más előkelőbb mestergépművészetek: szongorát, pianinót legelőkelőbbben vehet a szolid kizsgálásáról általánosan elismert
REMÉNYI MIHÁLY
ezég zongora- és harmonium telepén, Budapest, VII., Király-utca 58. és 60.
Régi zongorák, pianinók vétele, becseserlése, javítása és hangolása.
Megnyiták a vasutak! * Lehet már zongorát vidőre szállítani.
Perzsaszőnyeg-különlegességek!
Antik ezüst tárgyak, nagy választékban kaphatók
ROSENSTINGLNÉL
IV., Deák-tér 4. * Telefon 6—76.

ÓRÁK
kiváló pontossággal számbélye 10 évi jóállás mellett.
ÉKSZEREK
dívatos és lakosok kivételben.
EVŐESZKÖZÖK
ezüst és alpaccaezüstből.
EZÜSTNEMŰEK
és
DISZTÁRGYAK
szigorúan szabott jutányos áron készpénz és előnyös részletfizetéssel felvételük mellett beszeresethetők
BRAUSWETTER JÁNOS
CHRONOMETER és MŰORÁSNÁL
Alapították Számos ki-
1847-ben. **SZEGED.** Tüntetés.
Több ezer elismert levél. Legújabb díjazás nagy képes fényképek ingyen és bérmentve.

Alapítva 1870-ben. **Haltenberger Béla Kassa**
ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.
A GYÁR TELJES ÜZEMBEN VAN.
Gyászszertben ruhafestés feketére és egyen-
ruhák tisztítása soronkívül.

A magyar mágnavilág alakjait mutatja be pompás meglevenítő erővel
SZEMERE GYÖRGY
legújabb regényében; címe
KÉT LEÁNY
Két kötet * Ára 10 K.
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
Kapható minden könyvkereskedésben.

Új aktuális könyv!
NEUMANN KÁROLY dr.
VÁMTARIFA
ÉS
VASUTI DIJSZABÁS
Kereskedelempolitikai tanulmány
Ára 4 korona
A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA
KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN

Hajnóvesztő, amilyen még nem létezett.
Rövid idő alatt dua haját növeszt és megakadályozza a hajhullást, megőrzi a korai őszlőst, egy hónap alatt lényeges eredmény. Ára 10 és 15 K. BOTÁR T. REGINA Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em. Hátszereken nagy választék.
Megjelent az
1917. évi törvénycikkek
tartalmazó
CORPUS JURIS HUNGARICI
Kiegészítő kötete úgy a milleniumi nagy Corpus Juris (Magyar Törvénytar), mint a Hatályos Magyar Törvények gyűjteményeinek. Ára füzve = 8 K
A Franklin-Társulat kiadása
Kapható minden könyvkereskedésben.

